141. БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 142 (8049)
ИЮНИИН 17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1956 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Силоснэ барилгануудые саг соонь түхеэрхэ

Тэжээлэй бата бэхи база хадаа алажалые түргэнөөр хүгжөөхэ, маай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ үндээ һуури мүн. Энэ жэлдэ колхозууд олон совхозууд ороо̂һо тараанай, артаабхын, корнеплодууд болон силоснэ культуранудай тарилгые үрэдхөө. Ороо̂һо тараанай ба малай эжээлэй үнэтэ культурые—кукуру а тарилгын талмай нилээд ехээр ргэдхэгдөө. Кукуруза хадаа хатааан хуурай ороо̂һон ба эдеэшэнтээн үедэнь силосовалһан буурсаүд мэтын концентрированнэ тээлээр малые хангаха арга боомжо олгоно. Кукурузын эшэ набһаар эрхим шанартай силос бээдхэгдэдэг.

Гэбэшье, кукурузын үндэр ургаса ргуулха гээшэ хүдэлмэриин зарим убинень бэелүүлһэн ябадал болоо. Тэрэниие саг соонь хуряаха, айнаар силосовалха ба хадагалха эрэгтэй. Һайн силос дарахын тулаа силоснэ барилганууд хэрэгтэй. тээ иимэһээ кукурузые хураалгаа, силосовалалгада жэшээтэ һайаар бэлэдхэхэ гээшэ хүдөөгэй жалшадай хойшолуулашагүй зоилго болоно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ силоснэ түхеэлгэнүүдые барилгада колхозууд олон совхозууд тон ехэ анхарал андуулаа һэн. Тэрээнэй ашаар он миллион тонно силосэй багтаха рилганууд богони болзор соо багдаа һэн. Бии болоһон дүй дүрэлые хэрэглэн, энэ жэлдэ рим районууд тэжээл силосовалда бүри хабар эртэ байхада бэлэджэ эхилээд, траншейнүүд, нүхэүд, башнинууд болон набтар башнуудые олоор барижа байна. каловска областьдо кукуруза талга 1955 онойхитой сасуулхада нөө хоёр дахин ехэдхэгдэжэ, 432 нга шахуу гектар эзэлбэ; гадна, мэлтэ ногоон тэжээл болгохын лада 148 мянган гектарта тарига. Энэ жэлдэ Чкаловска колхоуд 1,5 миллионһоо дээшэ тонныш гтаамжатай силоснэ траншейнүүе бариха гэжэ шиидэнхэй. Тэдээн оһоо хахадынь шахуу жэлэгдэхэ айна. Белозёрско районой Ленинэй рэмжэтэ, «Путь к коммунизму» лхозуудта, Бузулукска, Алексановска болон бусад районуудай хүө ажахын артельнүүдтэ барилгын дэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. дэ траншей малталгада колхозниуд МТС-үүдэй механизаторнууд нягта барисаатайгаар ажалла-

1956 ондо ороной колхозуудта сахан силоснэ капитальна барил- 30 шахуу миллион тон- багтаамжатайгаар баригдаха йна. Энэ хадаа ехэшье, харюусалайшье хүдэлмэри мүн. Малажал- шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгын ам- лта энэ хүэдлмэриие саг соонь лүүлһэнһээ болохо байна. Гэхэ- хамта, олонхи республиканууд, аарнууд болон областьнуудта оснэ барилганyудые бариха хүмэри хаигалтагүй. Энэ талаар сийска Федерациин, Грузинска Р-эй, Прибалтийска республикадай колхозууд илангаяа гээгдэябана.

амбовско, Балашовско, Пензенскэ областьнуудта тэжээл үргэлжэдөө силосовалха хүрэтэр тоотойхон хоног үлөө. Гэбэшье, дурсагдаһан областьнуудай олонхи колхозуудта силоснэ түхеэрэлгэнүүдые бариха хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Украинын зарим областьнуудта силоснэ траншейнүүдые барилга тон удаанаар хэгдэнэ. Жэшээнь, Ворошиловградска болон Полтавска областьнуудта жэлэгдэмэл траншей бариха жэлэй түсэб июниин 10 хүрэтэр ороймоо 1—2 процент, тиихэдэ Сталинска областьдо тэрээнһээшье багаар дүүргэгдэһэн байна. Курска областиин колхозуудта малай тоо олошороо, шэмэтэ тэжээл хэрэглэхэ эрилтэ тэндэ ехэ болоно. Гэбэшье, хуушанай силоснэ нүхэнүүд болон траншейнүүд тэндэ заһабарилагдажа эхилээдүй байһаар, тиихэдэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бариха тухай миил хөөрэлдөөн болоно.

Ростовско областьдо 1791 мянган тонный багтаамжатай шэнэ траншейнүүд баригдаха ёһотой байгаа. Теэд түсэбөөр хараалагдаһан тоогой табанай нэгэһээ үсөөниинь бэлэн болгогдонхой. Матвеево-Курганска, Багаевска, Семикаракорско, Заветинскэ, Пролетарска районуудай колхозуудта энэ хүдэлмэри илангаяа муугаар ябуулагдана. Июниин 10 хүрэтэр областиин МТС-үүд силосорезкэнүүдэй хахадыншье заһабарилаадүй байба. Силос хуряадаг комбайнуудай заһабари дүүргэгдээдүй.

Бүхы колхозууд болон совхозуудта силоснэ барилгые эрид түргэдхэхэ хэмжээ абаха гээшэ нютагай партийна болон советскэ организацинуудай, хүдөө ажахын органуудай хойшолуулашагүй зорилго болоно. Машинно-тракторна станцинууд, колхозуудые шефтээ абаһан предприятинууд энэ шухала хэрэгтэнь хүдөөгэй ажалшадта али болохоор туһалха уялгатай. Колхоз, совхоз бүхэндэ барилгын саг үргэлжын бригаданууд байгуулагдажа, хэрэгтэй механизмуудынь тэдээндэ үгтэхэ ёһотой. Газар малталгын ба бусад хүдэлмэридэ техникэ хэрэглэхэ гээшэ силоснэ траншейнүүдэй барилга түргэдхэхэ арга олгохо байна.

Хүдөөгэй комсомольско организацинууд шэмэтэ ба бусад тэжээлнүүдые бэлэдхэлгэдэ, мүн тэрэшэлэн силоснэ барилгануудые барилгада ба заһабарилгада эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой. Тэжээл бэлэдхэхын тулада залуушуулай тусхай бригаданууд болон звенонуудые байгуулагты гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК комсомолецуудые уряалаа. Энэ уряае хүдөө тосхоной бүхы залуушуулай халуунаар угтажал, колхоз болон совхоз бүхэндэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбые бэелүүлхын түлөө үргэн олон зоной хабаадалгатай мүрысөө эмхидхэхэ байһаниинь сохомтой.

Силоснэ барилгануудые саг соонь бэлэдхэхэ, колхоз болон совхоз бүхэндэ тэжээл силосовалха түсэбые дүүргэхэ гээшэ колхознигуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эгээ шухала үүргэ болоно.

(«Правдын» июниин 16-най түрүү бэшэг).

Индиин Республикын Вице-Президент Сарвапалли Радхакришнан Москвада ерэбэ

ндиин Республикын Вице-Президент доктор Сарвапалли Радхакришнан һайн хүсэлтэйгөөр айлшал- июниин 15-да Москвада ерээ.

ндиин Вице-Президентые Л. М. анович, Г. М. Маленков, М. З. уров, СССР-эй Верховно Сове- Президиумэй Түрүүлэгшын Оршонор М. П. Тарасов болон Р. Рашидов, СССР-эй Министр- И. А. Бенедиктов, М. Д. Ковина, Н. А. Михайлов болон тусхай тушаалта бусад хүнүүд центральна аэродром дээрэ угтаа.

Аэродром дээрэ хүндэтэ харуул табигдаһан ба Индиин Республикын ба Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнүүд наадагдаһан байна. Аэродром дээрэ дипломатическа корпус байлсаа.

Г-н Сарвапалли Радхакришнан микрофоной үмэнэ үгэ хэлээ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо М. П. Тарасов харюугай үгэ хэлэбэ. (ТАСС).

К. Е. Ворошиловтай Индиин Республикын Вице-Президент г-н Радхакришнан уулзаба

ССР-эй Верховно Соведэй Преумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Вороовтай Индиин Республикын Вирезидент д-р Сарвапалли Радишнан июниин 15-да уулзаа.

н Радхакришнанай уулзахада ин Республикаһаа СССР-тэ аг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Ш. Менон ба Посольствын нэ- секретарь В. К. Ахуджа саа.

лзалгын болоходо СССР-эй овно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо ба Узбекскэ ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ш. Р. Рашидов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин орлогшо А. Ф. Горкин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо А. А. Громыко байлсаа.

К. Е. Ворошилов болон г-н Радхакришнан хоёрой хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо.

(ТАСС).

Мароккын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ г-н Эмбарек Беккаида СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Булганинай эльгээһэн бэшэг

Дээдэ тушаалта г-н Эмбарек Беккаида,
Мароккын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ

РАБАТ.

Советскэ правительство хадаа өөһэдынгөө байдалые арадууд өөһэдөө тодорхойлхо ёһотой гэһэн агууехэ ёһо гуримые баримталан, марокканска арадай национальна зүб зүйтэй дура хүсэлые хүндэлэн, Мароккые бэеэ даанхай ба өөрын эрхэтэ гүрэн гэжэ мэдэрһэнээ баяртайгаар мэдүүлээд, тэдэнтэй дипломатическа харилсаа тогтоохоор, дипломатическа түлөөлэгшэдые абалсахаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Мароккын бэеэ даанхай байдалые соносхолго, мүн Советскэ Социалистическэ Республиканyудай Союзай ба Мароккын хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоолго уласхоорондын харилсаа холбооe, арадуудай хани барисаае саашадань хүгжөөлгэдэ туһалха гэжэ Советскэ правительство гүнзэгыгөөр найдана.

Бэеэ даанхай Мароккые бэхижүүлхэ ба һалбаран мандуулха хэрэгтээ али бүхы амжалта түйлахыень Советскэ Союзай арадууд марокканска арадта хүсэнэ.

Н. БУЛГАНИН, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

Москва, Кремль.
1956 оной июниин 11.

Тунисай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ г-н Хабиб Бургибада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Булганинай эльгээһэн бэшэг

Дээдэ Тушаалта г-н Хабиб Бургибада,
Тунисай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ

ТУНИС.

Советскэ Социалистическэ Республиканyудай Союзай правительство арадуудай өөһэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхые хэлбэришэгүйгөөр хамгаалан, Тунисай национальна зүб зүйтэй эрмэлзэлгые хүндэлэн, бэеэ даанхай ба өөрын эрхэтэ гүрэн гэжэ тэрээниие мэдэрһэнээ баяртайгаар мэдүүлээд, Тунистай дипломатическа харилсаа тогтоохоор, дипломатическа түлөөлэгшэдые абалсахаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Тунисай бэеэ даанхай байдалые соносхолго, мүн Советскэ Союзай ба Тунисай хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоолго бүгэдэниитын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ, арадуудай хани барисаа хүгжөөлгэдэ туһалха гэжэ Советскэ правительство найдана.

Ороноо национальна талаарнь һэргээн байгуулха хэрэгтээ эрхим амжалта түйлахыень Советскэ Союзай арадууд тунисска арадта хүсэнэ.

Н. БУЛГАНИН, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

Москва, Кремль.
1956 оной июниин 11.

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВ Ростов-на-Дону городто ерэбэ

РОСТОВ-на-ДОНУ, июниин 14. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев Новороссийскһаа ябаха замдаа мүнөөдэр эндэ ерээ.

Олон мянган ажалшад партиин обкомой байшангай дэргэдэ сугларанхай. Тэдэнэр Н. С. Хрущевые тон ехэ баяртайгаар угтаа. Нүхэр Н. С. Хрущев сугларагшадта хандажа үгэ хэлэхэ зуураа, зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ амжалтануудые түйлахыень Ростовой хүдэлмэришэд ба албахаагшадта, инженернүүд ба эрдэмтэдтэ хүсөө.

Удаань нүхэр Н. С. Хрущев городоор ябажа, «Ростсельмаш» заводто ерэбэ.

Нүхэр Н. С. Хрущев «Ростсельмашһаа» Аксайска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо ошобо. Н. С. Хрущев эндэ малажалай фермэнүүдые, түмэр-бетонно конструкцяар баригдаһан үнеэдэй дүрбэн рядтай байра, гахайн баригдажа байһан нэгэ талаараа задагай байра хаража, шүүмжэлхы хэдэ хэдэн ажаглалта хэлээ. Нүхэр Н. С. Хрущев барилгын үнэ сэнгые һонирхохо зуураа, гансахан бата бэхеэр бэшэ, мүн үнэгүйгөөр бариха хэрэгтэй гэжэ заагаа. Үнеэнэй байра үндэршэг байна, тэрэ үндэрэйнь орондо үбһэ хэхэ һайн амбаар хэжэ болохо байгаа. Гахайн байрын столбые модоор бэшэ, харин түмэр-бетоноор хээ һаа үнэгүй, бата бэхишье, удаан саг соо байха байгаа. Барилга хэхэдээ юумэн бүхэн тааруугаар, эзэн ёһоор хэгдэһэн байха ёһотой. Хүтэлбэрилэгшэд мүнгэ тооложо шадаха, һайнаар ба амжалтатайгаар бариха ёһотой гэбэ.

Нүхэр Хрущев тойроод байһан колхознигуудай дунда олон залуушуулые хараба.

— Эдэ шэнэ барилгашад,—гэжэ Хрущев хэлэбэ.—Тэдэнэр иимээр барихагүй байха. Эдэнэр һайнаар хүдэлмэрилхэ байха.

Удаань нүхэр Хрущев гахайн фермэдэ ерэбэ. Энэ фермэдэ 20 гаран жэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан фермые даагша У. Т. Шелегеда эндэ нүхэр Хрущевые угтаа. Энэ фермэ мүнөө хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ 17,2 центнер гахайн мяха абаад байна, харин жэлэй дүүрэтэр 47 центнер абаха байна.

Зай энэшье һайн, колхоз 100 гектарта хэды шэнээн һү үгэхэ байна гээшэб,—гэжэ нүхэр Хрущев асууба. Колхозой түрүүлэгшэ Е. М. Шаповалов харюусаба.

— Мүнөө бидэ 106 центнер абаад байнабди, жэлэй дүүрэтэр 240 центнер абаха һанаатай байнабди.

Колхозой түрүүлэгшэ Шаповалов Никита Сергеевич Хрущевые поли дээрэ ошохые уриба. Нүхэр Хрущевые полевой стан дээрэ бригадир, агроном, колхознигууд угтаа.

— Танай гэртнай һайн байна, тиибэшье, Ставропольско хизаарай Ново-Александровска районой нүхэр Лыскинай түрүүлэгшээр байдаг Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд таанадые хүсөөд, үлүү гараа байна,—гэжэ нүхэр Хрущев хэлэбэ.

Полевой стануудые ногооруулгада, гэр байраяа тойруулан акаци, үрэ жэмэстэ модо һуулгажа, үрэ жэмэс ургуулдаг бологты гэжэ колхознигуудта нүхэр Хрущев дурадхаа. Удаань хөөрэлдөөн болоо.

Колхоздотнай албан-захиргаанай хүдэлмэрилэгшэд хэр олон гээшэб гэжэ һонирхохо зуураа, хүдөө ажахын артельнүүдэй албан-захиргаанай тушаалтаниие эрид үсөөрүүлхэ хэрэгтэй гэжэ нүхэр Хрущев хэлэбэ. Үнеэдые хоёр дахин һаалгада оролго хадаа урдань нэгэ һаалишан 12 үнеэ һаадаг байһанаа, мүнөө 25—50 үнеэ һааха арга боломжо үгөө гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Шаповалов хөөрэжэ үгөө. Тиимэ хүдэлмэрилэгшэдтэ яажашье һаань материальна тэдхэмжэ үзүүлхэ хэрэгтэй гэжэ энээн тушаа нүхэр Хрущев хэлээ.

— Бидэ иимэ юумэ хэжэ эхилээбди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ хэлэбэ,—һаалишадта һааһан һүнэйнь гурбан процентые нэмэжэ түлэнэбди.

—Тэрэ һайн,—гэжэ нүхэр Хрущев хэлэбэ,—теэд энэ аргые колхозууд үшөөл биражa хэрэглэнэгүй, шадаал һаа түргэнөөр энээндэ орохо хэрэгтэй. Бригадирнуудай түлөөһые абаһан продукциин зэргээр түлэхэ хэрэгтэй. Ажалай гаргашые багадхажа, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ бүри түлөөһэниинь бүри ехэ байха ёһотой.

Нүхэр Хрущев колхозно тоосоонуудые бэхижүүлхэ ба һайжаруулхые шухала гэжэ зааба. Продукциие бэлэдхэлшэдэй ямараар тушаан абаһые, хиналта һайнаар эмхидхэхые колхознигуудта нүхэр Хрущев дурадхаа.

Колхознигууд ажаглал болон зүбшэлэй түлөө нүхэр Хрущевто баясхалан хүргөөд, колхозно деревниин үмэнэ партиин XX съездээр табигдаһан даалгабаринууд дүүргэгдэхэ байна гэжэ найдуулба.

Нүхэр Хрущев колхозойхидтой хөөрэлдэжэ дүүргээд, Ростов ошохоо ябаба. Нүхэр Н. С. Хрущев КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдтэй хөөрэлдэһэнэй һүүлээр Москва ошохоо мордобо.

Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэ июниин 4-дэ Москвада нээгдээ. 1956 оной Бүхэсоюзна промышленна выставкэ тэрээнэй территори дээрэ нээгдээ.
Зураг дээрэ: выставкын нээгдэһэн үдэр «колхозуудай талмай» дээрэ.
ТАСС-эй фотохронико.

Нүхэр Н. С. Хрущев Москвада бусажа ерэбэ

Нүхэр Н. С. Хрущев июниин 14-дэ Москвада бусажа ерэбэ. (ТАСС).

Югославиин айлшадай Сочидо ерээд байһан тушаа

СОЧИ, июниин 14. **(ТАСС-эй корр.).** Курорт-город һайндэрэйхеэр шэмэглээтэй байба. Тунгалаг сэлмэг үдэр үйлсын модонууд ногоорон харагдана. Парк болон садууд дотор таригдаһан розо сэсэгүүд һалбаран сэсэглэжэ байна. Сочидо һүүлэй үенүүдтэ наратай тунгалаг үдэрнүүд байгаа. Амарагшад санаторидо олоороо сугларанхай. Тэдэнэй олонхинь уһанай эрьедэ амаржа байна.

Городой ажалшад болон амарагшадай гол анхаралынь Югославиин Арадай Федеративна Республикын Президент Иосип Броз Титын, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо **А. И. Микоянай**, мүн Союзна гүйсэдхэхэ вечын Түрүүлэгшын орлогшо Эдвард Карделиин, гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретарь Коча Поповичын, Союзна гүйсэдхэхэ вечын гэшүүн Миялко Тодоровичын, Хорватиин Арадай Республикын гүйсэдхэхэ вечын түрүүлэгшэ Яков Блажевичын болон югославска бусад нүхэдэй Сочидо ерээд байһан ушарта хандуулагданхай.

Иосип Броз Тито, А. И. Микоян болон бусад айлшад мүнөөдэр байрадаа амаржа байна.

Югославиин болон СССР-эй гүрэнэй ажал-ябуулагшадтай хамта олон журналистнууд орон соогуур аяншалалсажа байна. Тэдэнэй дунда югославска ба советскэ олон корреспондентнүүд, арадай демократиин бүхы шахуу оронуудай, Хитадай Арадай Республикын хэблэлэй түлөөлэгшэд, американска ба английска журналистнууд бии. Хэблэлэй түлөөлэгшэд городоор, тэрэнэй паркнуудаар ябажа танилсаба.

Хоёр областиин хоорондохи мүрысөөнэй дүнгүүд

Июниин 1-нэй байдалаар (процентээр)

	Читын область	БМАССР
Түсэбэй дүүргэлтэ эбэртэ бодо малаар	101	100,6
Тэрэ тоодо үнеэд	88	85
Хонид	98	96,8
Гахай	85	87,2
Бүхы түрэлэй мал бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдээ, харууһалагдаа гэбэл:		
Эбэртэ бодо мал	95	95
Хони	95	94,4
Гахай	81	85,8
Шэнэ түлые түлжүүлгэ:		
Тугал	90	92,3
Хурьга	88	86,2
Поршоонхо	77	81,1
Гүрэндэ тушаалга: һүн	55	65,5
мяха	38	37,9
Һү һаалга (килограммаар)	436	386
Хабарай тарилга (июниин 10-най мэдээгээр:		
Бүхыдөө	87,2	88,8
Тэрэ тоодо:		
шэниисэ	107	104,9
Кукуруза	97,8	89,6
Хартаабха	90,1	77
Овощь	33,8	34,3

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Барилга дээрэхи эмхидхэлэй хүдэлмэри

Курумканай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз малажалаа саашадань хүгжөөхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалхадаа, малаа һайн, типовой байраар хангаха асуудалда онсо анхарал хандуулһан юм. Урдань тус колхозой мал муу байрада байжа, Байгалай үмэнэхи хүйтэн үбэлэй үедэ ехээр турадаг, гарзалдагшье байгаа.

Энэ жэлэй туршада 200 толгой үнеэдэй байха 2 байра, 3000 хониной 6 байра, 70 тугалай 1 байра, 60 эхэ гахайн 1 байра, кролигуудай ба шубуудай 2 байра, 1 автогараж, 200 хүнэй һууритай клуб, малшадай байха 12 гэр, магазин болон медпунктын гэрнүүд, бусад байранууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха байна. Эдэ барилгануудые ашаглалгада оруулбал, тус колхоз ерэхэ үбэлжэлгэдэ эхэ малаа, шэнэ түлөө бултыень типовой байрануудаар хангаха болоно. Энэ хадаа ехэ һайшаалтай, харюусалгатай, ажал ехэтэй хүдэлмэри гээшэ. Энээнииє бэслүүлхын тула эгээн түрүүн барилгын һайн бригада байгуулха, бүхы хүдэлмэриинень шэнэдхэн табиха хэрэгтэй байгаа.

Артелиингээ ажахые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые бэслүүлхын түлөө партийна эхин организаци ехэ хүдэлмэри ябуулжа, колхозойнгоо правлениидэ үргэлжэ туһална. Партийна организаци колхозой үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ үни удаан хүдэлмэрилһэн, эмхидхэлэй һайн дүй дүршэлтэй 4 коммунистые барилгын бригадада эльгээһэн байна. Тэрэшэлэн комсомольско организаци хэдэн комсомолецуудые эльгээгээ. Тиигэжэ партийна организаци барилгын бригадада партийно-комсомольско группа байгуулһан юм.

Энээнһээ хойшо тиимэшье ехэ саг үнгэрөөгүй. Гэбэшье, партийно-комсомольско группа бригада соогоо эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулжа, ажалаа эрид һайжаруулаа. Эгээн түрүүн энэ группа кадрнуудаа хубаарилан табиха асуудалда онсо анхарал хандуулһан байна. Коммунистнууд болон комсомолецууд бригадынгаа хүдэлмэриин эгээ харюусалгатай участогуудта табигдаа. Жэшээнь, урдань олон жэлэй туршада колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ ябаһан М. Будаев бригадые хүтэлнэ. Барилгашадшье хюрөөдэгдэһэн модоор таһалдалгүй хангажа байха гээшэ ехэ харюусалгатай хүдэлмэри болоно. Энэ хүдэлмэриие коммунист С. Бадмасалов ябуулна. Тэрэшэлэн урдань механизатораар хүдэлмэрилһэн Т. Тудупов локомобилиин машинистаар хүдэлмэрилжэ, барилгашадые электрын хүсөөр хангана. Партиин уряагаар колхоздо ерэһэн, мүнөө группарторгоор хүдэлмэрилжэ байһан Е. Цыденов барилгын бүхы уран нарин зүйлнүүдые хэнэ.

Партийно-комсомольско группын гэшүүдээ хүдэлмэриингөө гол участогууд дээрэ ингэжэ хубаарилан табиһаниинь ехэ удхашанартай байжа, бригадын ажалай эмхидхэл түргэн һайжараа, барилгашадай ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ. Коммунистнууд болон комсомолецууд ажалай һайн жэшээ харуулна, мүн барилгашадай дунда эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, ажалай эдэбхи хэшээл бадаруулна. Коммунистнууд Тудупов, Цыденов ба бусад үдэрэйнгөө даалгабариие саг үргэлжэ 150—160 процент дүүргэхэ зуураа, залуушуулые техникэдэ, барилгын уран нарин хүдэлмэридэ һургана. Тэдэнэй даажа байһан участогуудта даалгабаряа дүүргэдэггүй нэгэшье хүн үгы. Комсомолецууд Б. Раднаев, Б. Кухызиев, Б. Турлаков ба бусад модошо дарханай мэргэжэлые түргэнөөр шудалаа.

Мүнөө тус бригадада 25 хүн саг үргэлжэ хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр эбтэй, һайн журамтай, ажалай бүтээсэ ехэтэй коллектив болонхой. Бригадынгаа гэшүүдэй журамые һайжаруулха талаар партийно-комсомольско группа ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Энэ хабар, малшадай клуб барижа байха үедэ, модошо дархан З. Ринчино ямаршье шалтагаангүйгөөр 4—5 үдэрэй туршада хүдэлмэридөө гараагүй байжа, бригадынгаа ажалай журамые эбдэлэн байна. Уданшьегүй нүхэр Ринчиногой иимэ ябадалынь партийна группын суглаан дээрэ эрид шангаар шүүмжэлэгдэһэн юм. Мүн энээн тухайда ханын газетэдэ бэшэгдэһэн, бригадын үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Нүхэр Ринчино буруу ябадалаа һайн ойлгожо, мүнөө ажалдаа харюусалгатай болоо, үдэрэйнгөө даалгабариие ходо-доо дүүргэнэ. Энэнь бэшэшье зарим нэгэ хүнүүдтэ жэшээ болоо.

Энэ жэлэй түрүүшын табан һара соо Сталинай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригадынхид ажалайнгаа журам ба бүтээсые эрид дээшэлүүлһэнэй, хүдэлмэридөө шэнэ аргануудые хэрэглэһэнэй ашаар абаһан уялгынгаа хахадһаа үлүүгэнь дүүргээ. Энэ турша соо 6,5 мянган кубометр барилгын модон бэлдэгдээ, тэрэнэй 4 мянган кубометрынь барилгын газарнуудта зөөгдөө. Мүн олон барилганууд дүүргэгдэжэ, ашаглалгада оруулагдаа. Жэшээнь, 1 гараж, клуб, тугалай байра, магазин ба медпунктын байранууд, 1 гэр баригданхай. Тиихэдэ үнеэдэй 2 байрын, кролигуудай 1 байрын бүхы барилгын 70 шахуу процентнь дүүргэгдээ.

— Урданайхида орходоо барилгымнай бригада тад ондоо болоо. Мүнөө барилгашад һайн журамтай, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг болонхой. Энэ хадаа бригадын партийна группын ехэ хүдэлмэри хэһэнэй аша үрэ мүн. Тэндэхи коммунистнууд болон комсомолецууд бригада соогоо эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ бүхы хүдэлмэриие толгойлжо, ажалай ехэ эдэбхи хэшээл гаргуулна,—гэжэ тус колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Дмитриев хөөрэнэ.

О. Раднаев,
манай корреспондент.

Һаалишан Менора Мизбахова

Залуу басаган Менора Мизбахова Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи фермэдэ һаалишанаар түрүүшынгээ жэл хүдэлжэ байна.

—Мүнөө үнеэдэй һү ехээр үгэхэ эгээл таатай сатынь болоод байна. Иигээд ногоон тэжээл нэмэжэ эдюулдэг болохомнай, тиихэдэ үнеэднай бүри һүтэй болохо,—гэжэ Менора хөөрэнэ.

Залуу һаалишан нүхэр Мизбахова жэлшье хүдэлөөгүй мүртөө, түрүү һаалишадай дүршэлые үргэнөөр хэрэглэжэ, һүүлэй үедэ һайн амжалта туйлана. Тиин ажахын жэлэй найман һарын туршада үнеэн бүриһөө 709 литр һү һаагаа. Май һарада энэ һаалишан үнеэн бүриһөө 217 литр һаажа, аймагай һаалишадай түрүү зэргэдэ гараа.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз һаяхан болотор аймаг соогоо һү һаалгаар гээгдэнги колхозуудай нэгэниинь байһан юм. Һүүлэй хоёр—гурбан һарада энэ колхозой правлени һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Энээнэй ашаар мүнөө тус колхоз найман һарын дүнгөөр аймаг дотороо хоёрдохи һууридa гараа. Энэ амжалта туйлахада нэгэдэхи фермын һаалишад, тэрэ тоодо М. Мизбахова ехэхэн оролдолго гаргаһан байна.

Һү һаалгые нёдондонойхидо орходоо, хоёр дахин дээшэлүүлхэ гэһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо, Менора Мизбахова нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һааха уялга абаһан юм. Тэрэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Залуу һаалишан Менора Мизбахова.

Фото ба текст
Д. Болхоевой.

Рязанһда юу хараабибди?

ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИИН 5 ҺАРА СОО ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1768 ЛИТР ҺҮН ҺААГДАА

Партиин айкомой секретариин блокнодһоо

Һүүлшын хоёр жэлэй турша соо Рязаньска областиин колхозууд һү ехээр һаадаг болохо талаар горьтой амжалта туйлаһан, нилээд дүршэлтэйшье болоһон байна. Тэрэ дүй дүршэлыень хараад, үзөөд байхадаа бидэнэр тэрэниие манай республикын колхозуудай байдалда тааруулан үргэнөөр хэрэглэхэ, дэлгэрүүлхэ уялгатайбди. Бидэндэ һургаал боломоор зүйлнүүд Рязаньска областиин партийна организациин, колхозуудай ба түрүү һаалишадай, мал адуулагшадай хүдэлмэридэ тон олон.

Гэбэшье, манда эгээ мүнөө, зунай үедэ ехэ удхашанартай зүйлнүүдтэнь гол анхаралаа табиха ёһотойбди. Тиигэбэл, һү һааха энэ жэлэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ рязанецуудай дүй дүршэлые үнэхөөрөө шухала туһаламжа болгожо шадаха байнабди. Тиин мүнөө үедэ, малай үбэлэй байраһаа зунай бэлшээридэ гараад байхада рязанецуудай дүй дүршэлэй ямарынь илангаяа үргэнөөр хэрэглэмээр бэ гэһэн асуудалда би энэ статья соогоо харюу үгэхэ һанаатайб.

ЯАГААД ҺҮ ЕХЭЭР ҺААДАГ БОЛООБ

Нёдондо малай үбэлэй байраһаа зунай бэлшээридэ гараха үедэ һү һааха жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тон бэрхэтэй байдалда ороһон байгаа. Юуб гэхэдэ, 1954—1955 онуудай ажахын жэлэй 7 һарын үнгэрөөд байхада манай районой колхозууд үнеэн бүриһөө миин лэ 640 литр һү һаагаад байһан юм,—гэжэ КПСС-эй Шиловско райкомой секретарь нүхэр Цыплаков бидэндэ хөөрэнэ. — Юундэ тиимэ болооб гэхэдэ, нёдондоной үбэлжэлгын үедэ бидэнэр малай тэжээлээр тон дутамаг байгаабди. Март һарада малай тэжээл гэжэ юушьегүй болоод байгаа һэмди. Гэбэшье, зундаа бидэнэр ехэ түргэнөөр урагшаа дабшажа шадаа һэмди. Зунай бэлшээриин 5 һара соо үнеэн бүриһөө 1768 литр һү һаажа, жэлдээ һү һаалгаяа 2403 литр болгоһон байнабди. Хайшан гэжэ, ямар хэмжээ абажа, зунай бэлшээриин һаранuудта һү һаалгые иимэ ехээр үргэжэ шадаабибди гэбэл, иимэ байна: Малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри, социалистическэ мүрысөөн ёһо тэды бэшээр, үнэхөөрөө һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэнэй хажуугаар иимэ гурбан гол шухала хэмжээ-ябуулганууд шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна.

Нэгэдэхинь, зунай бэлшээриин үедэ шиидхэхы үүргэтэй хүнүүдтэ — мал адуулагшадта, тэдэниие шэлэн ололгодо, тэдэнэй дунда тусхай хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ, тиигэжэ үнеэдые үдэр һүнигүй, зүб мүрөөр бэлшээхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табиһан байнабди.

Хоёрдохинь, үнеэдтэ бэлшээриинь хажуугаар ногоон тэжээл эдюулэлсэхэ хэрэгые фермэ бүхэндэ эмхидхэжэ шадаһан байнабди.

Гурбадахинь, һү һаалгые ехэдхэһэнэйнь түлөө малшадта нэмэлтэ түлбэри үгэлгые хододоо хэрэглэһэн байнабди.

МАЛ АДУУЛАГШАД ШИИДХЭХЫ ҮҮРГЭТЭЙ

Урда жэлнүүдтэ мал адуулагшадта ёһотой анхаралай табигдадаггүй дээрэһээ, энэ хүдэлмэридэ мүртэй һайн хүнүүд хабаадуулагдадаггүй һэн. Үнгэрхэдөө, элдэб ябуул хүнүүдые «поездһоо тодон абажа» адуулгашаар табиха ябадалнууд али олон үзэгдэдэг һэн. 1955 оной хабар КПСС-эй Шиловско ба бусадшье райкомууд, колхозуудай парторганизацинууд ба правленинүүд адуулагшадай шиидхэхы үүртэтэй байһые, эрхим һайн хүнүүдые шэлэн оложо адуулагшанаар табиха зорилгые тон шухала, уялгата ёһоной хуули болгон соносхоһон байна. Тиихэ зуураа, хүн зоной адат муу, ажалай хаядаһан болоһон тулюур амитад гэжэ адуулагшадые тоолодог байһан урда сагай хуушан үлэгдэлтэй шангаар тэмсэжэ, адуулагшын ажалые үнэхөөрөө харюусалгатай ба хүндэтэй болгохо талаар тэндэхи партийна организацинууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан байна.

Нэн түрүүн коммунистнууд, комсомолецууд адуулагшанай ажалда олоороо эльгээгдэһэн байна. Рязаньска областиин колхозуудта 600 коммунистнууд, 1600 комсомолецууд энэ харюусалгатай ажалда табигданхай. Тэдэниие дахан мүн партийнабэшэ эрхим колхознигууд олоороо мал адуулагшад болоо. Иимэ болохолоороо рязаньска колхозуудта үнеэдые бэлшээхэ хэрэг найдабаритайшье, шадабаритайшье гарта оронхой гээшэ. Гансал энээнэй ашаар 1955 оной хабарһаа эхилжэ, үнеэдые үдэр һүнигүй бэлшээхэ, бэлшээриин газарые хэһэг хэһэгээрнь ээлжэлүүлэн малаа бэлшээхэ, малые зүб мүрөөр бэлшээхэ, түрүү дүй дүршэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал хаа хаанагүй малшадай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн юм. Энэ хадаа нёдондо зундаа урда жэлнүүдтэ үзэгдөөгүй ехээр һү һаадаг болоһоной гол үндэһэн гээшэ.

Мүн адуулагшадай дунда тэндэхи парторганизацинуудай ябуулдаг хүдэлмэри һонирхолтой байна. Хэрбээ түрүүн адуулагшад социалистическэ мүрысөөндэ хабаадуулагдадаггүй шахуу байгаа һаа, мүнөө тэдэнэр тон олоороо, үнэн сэдьхэлһээ мүрысэдэг болоо. Партиин обком ба райкомууд, колхозуудай парторганизацинууд ба правленинүүд адуулагшадай мүрысөөнэй дүнгүүдые саг сагтань гаргадаг, тэрэ дүнгүүдые харуулһан тусгаар бюллетеньнүүдые гаргадаг болоо. Үнеэдэй һү үгэсые улам дээшэлүүлһэн адуулагшад али болохоор дэмжэгдэдэг ба урмашуулагдадат болонхой. Мал адуулагшадай областной, районно зүблөөнүүд үнгэргэгдэдэг боложо, тэдээн дээрэ мүрысөөнэйнь дүнгүүд харагдадаг, түрүүлжэ ябагшадта шагнал ба бэлэгүүд үгтэдэг, дүй дүршэлөө андалдан абалсадаг, урдахи зорилгонуудаа зүбшэн хэлсэдэг байна.

Областной, районно газетэнүүд болон радио адуулагшадай ажал хүдэлмэриие үргэнөөр харуулдаг, тэдэнэй статьянуудые, хэлэһэн үгыень хододоо толилдог ба дамжуулдаг болонхой. Колхозуудай парторганизацинуудай агитаторнууд тэдэнэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Сельпогой хүдэлмэрилэгшэд тэдэндэ эд бараа абаашажа наймаалдаг болоо.

Адуулагшадай дунда мал зүбөөр бэлшээхэ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Энэ хэрэгтэ малажалай мэргэжэлтэдһээ гадна, партийна, советскэ болон МТС-үүд ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо. Тэдэнэр адуулагшадта бэлшээри дээрэнь хододоо ерэдэг, тэдэнэй түрүү дүй дүршэлдэнь һуралсадаг ба залуу, дүршэл багатайнуудтань өөһэдөөшье заажа үгэдэг байна. Хүтэлбэрилэгшэдэй ерэжэ, тэдэнтэй үнэн зүрхэнһөө хонон үнжэн хөөрэлдэдэг болоһон Рязаньска областьда мал адуулагшад һүнэй түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябадаг ехэ ба найдабаритай хүсэн болонхой. Мүн тэдэнэр өөһэдынгөө эрхим һайн ажалаар бүгэдэндэ хүндэтэй зон болонхой. Тэдэнэр оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнгаа зэргээр ехэ түлөөһэ абадаг байна. Иимэ болохолоороо армиһаа табигдаһан майорнууд, полковнигууд хүртэрөө колхоздоо ерээд, мал адуулагшад болодог ябадалай юрын зүйл болоһониинь гайхалтай бэшэ болонхой.

НОГООН ТЭЖЭЭЛ ҮНЕЭДЭЙ ҺҮ ЭРИД НЭМЭЭНЭ

— Хүхэ ногоон дээрэ бэлшээхын хажуугаар үнеэдтэ ногоон тэжээл сабшажа эдюулэлсэхэ ябадалые үлүү хэрэг гэжэ тоолодог колхознигууд ба колхозой хүтэлбэрилэгшэдшье манай эндэ түрүүшээр һулагүй бии байгаа юм. Теэд мүнөө тиигэжэ тоолохо хүн манай район соо олдохогүй,—гэжэ нүхэр Цыплаков саашань хөөрэнэ. Нёдондо энэ районой ба областиин бусадшье районуудай колхозууд ногоон тэжээл сабшажа, үнеэдтээ эдюулэлсэхэ ажал фермэ бүхэндөө эмхидхэһэн байна. Зунай бэлшээриин үедэ ногоон тэжээлээр үнеэдээ таһалгаряагүй хангахын түлөө ямар болзорнуудта, ямар культуранууд эдюулэгдэхэб гэһэн түсэб колхоз бүхэн табижа, тарилга хэһэн байна. Калининай нэрэмжэтэ колхоз дээрэ абаад харабал, иимэ культуранууд хэрэглэгдээ: намарай хара тараан нэн түрүүн майн 12-һоо эхилжэ сабшагдаа, һүүлээрнь люцернэ, клевер, овсянница, овёстой холимол горох, овёстой холимол викэ, кукуруза—эдэ һубарюулагдан эдюулэгдэһэн байна. Үнеэн бүхэндэ үдэрэй 40—50—60 кг. ногоон тэжээл сабшажа эдюулдэг байгаа.

Үнеэдтэ ногоон тэжээл ба концентрат эдюулхын түлөө фермэ бүхэнэй зунай бэлшээри дээрэ уһалууриинь тээ хажуудань зунай байранууд түхеэрэгдэһэн байна. Тэндэнь уяатай үнеэдэй элеэлдэг кормушканууд дээрээ һарабшатай, дороо шалатай. Үнеэдээ һааха бүхэндөө ногоон тэжээлээ эдюулдэг юм. Хэрбээ үнеэдэй садхалан, эдихэгүй байгаа һаань, ногоон тэжээлээ дабһатай уһаар сүршэжэ эдюулдэг байна. Ехэ халуун үдэрнүүдтэ үнеэд нэгэ уһандаа орожо, нэгэ байрадаа ерээд ногоон тэжээлээ эдижэ байдаг юм.

МАЛШАДТА НЭМЭЛТЭ ТҮЛБЭРИ ЕХЭЭР ҮГТЭНЭ

Һү ехээр һааһанай түлөө нэмэлтэ түлбэри ба шан фермэ бүхэнэй байдалда тааруулан тогтоогоод, тэдэниие саг доронь үгэжэ, һаалишад болон адуулагшадые урмашуулха хэрэгые Рязаниин колхозууд зүбөөр эмхидхэжэ шадаһан байна. Энэнь һү һаалгые улам дээшэлүүлхэ хэрэгые нилээд урагшань таталсаһан хүсэтэ арга боложо үгөө. Нэмэлтэ түлбэриие зүбөөр табижа, адуулагшадые һүнэй түлөө һаалишадһаа нэгэшье дутуугүй тэмсэдэг зон болгоһониинь ехэ һайшаалтай байна. Жэшээлхэдэ, Шиловско районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагшадта нэмэлтэ түлбэри ба шан иимээр зохёожо тогтоогдоһон байна. Зунай бэлшээриин 5 һара соо гүүртынь үнеэн бүриһөө 2 мянган литр һү һаалгаһан мал адуулагшадта — 1000 түхэриг, 2200 килограмм һаалгаһандань—1500 түхэриг, 2400 килограмм һаалгаһандань—2000 түхэриг шан тогтоогоо. Тэрээнһээ гадна, мал адуулагшадта үдэр бүри нэмэлтэ түлбэри һүөөр үгэдэг байгаа. Үдэрэй үнеэн бүриһөө 18 литр хүрэтэр һаагдаа хадань 6 литр, 19 литр хадань—8 литр, 20 литр хадань—10 литр, 21 литр хадань—12 литр, 22 литр хадань 20 литр һү тэдээндэ тэрэ үдэртэнь үгэдэг байна.

Мал адуулагшадые һүнэй һаалгые дээшэлүүлһэнэйнь түлөө урмашуулха түлбэри Рыбковско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо иимээр тогтоогдоһон байгаа: үнеэн бүриһөө 10 литр хүрэтэр һаагдаһан һүнэй түлөө литр бүхэнэй нэгэ мүнгэ, 10-һаа 15 литр хүрэтэр һаагдаһан һүнэй түлөө литр бүхэнэй 5 мүнгэн тэрээндэ нэмэлтэ түлбэри түлэгдэдэг байна.

Һаалишадта түсэбһөө үлүү һааһан һүнэйнь 25 процент һара бүри үгтэдэг байна. Зарим колхозууд һаалишадта мүн үдэр бүри нэмэлтэ түлбэри үгэнэ. Тиихэдээ һаалишан бүхэндэ ондо ондоо услови табидаг. Жэшээлхэдэ, Шиловско районой Калининай нэрэмжэтэ колхоздо эрхим һаалишан Екатерина Кузьминична Ковровада үнеэн бүриин 18 литр һааһанһаань эхилжэ, нүгөө һаалишан Назарова Нинада 10 литр һааһанһаань эхилжэ нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг байна. Е. К. Ковровада үнеэн бүриин 18 литр һаахадань 2 литр һү, 19 литртэ—3 литр, 20 литртэ—4 литр, 21 литртэ—6 литр, 22 литртэ—8 литр, 23 литртэ 10 литр, 24 литртэ—13 литр, 25 литртэ—16 литр гэхэ мэтээр үдэр бүри нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг байна. Мүн зарим колхоздо һарынгаа түсэб дүүргэһэн һаалишанда бүхы һааһан һүнэйнь литр бүриин 3 мүнгэ, түсэбһөө гадуур һаагдаһан һүнэйнь литр бүриин 10 мүнгэ нэмэлтэ түлбэри болгон түлэдэг байна.

— Һү һаалгые дээшэлүүлһэнэй түлөө урмашуулха нэмэлтэ түлбэриие иигэжэ табяад байхадамнай һаалишад ба мал адуулагшад һү һаалгые дээшэлүүлхэ элдэб янзын арга бэдэрдэг, түрүүшүүлэй хэрэглэһэн шэнэ хэмжээнүүдые дуулам-сараа ажалдаа дары хэрэглэдэг болоо,—гэжэ Шиловско районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Сергей Васильевич Морозов бидэндэ хөөрөө. Һү һаалгын ехэшье, багашье байхадань, хамаагүйгөөр хандадаг байһан адуулагшад мүнөө һүнэй түлөө шангаар тэмсэдэг болонхой. Үнеэ һаалга дээрэ һү хэмжэжэ абажа байһан учётчигой хажууда зүб хэмжэхыень, тэмдэглэхыень шалган хаража байһан адуулагшад олон үзэгдэдэг болонхой. Һүнэй түлөө адуулагшадай иимэ шангаар тэмсэдэг болоод байхада, үнеэдые үдэр һүнигүй, зүб мүрөөр бэлшээлгын аша үрые колхозууд гүйсэд абажа шадаһан байна.

Х. ХАНДУЕВ, партиин
Зэдын айкомой Цагаан-
Усанай МТС-эй зонодохи
секретарь

Таарамжатай болзорто таригдаба

Энэ жэлдэ кукуруза нёдондонойхитой жэшэхэдэ һайн болзорто манай эндэ таригдаба. Үнгэрэгшэ жэлэйнтээ алдууе хараадаа абажа, шиигтэй, дулаа абаһан хүрьһэндэ энэ культура таригдаа.

Нёдондонойнгоо алдуунууд тухай хэды үгэ хэлэжэ болоно. Майн эхеэр хуурай, хүйтэн газарта кукурузын үрэһэн таригдаа һэн. Тиимэ хүрьһэндэ таригдаһан ургамал газарһаа гарангүй 17 хоног хэбтээ. Тиихэ мүртөө жэгдэ бэшэ, ганса нэгээрээ бултайжа захалһан байна. Тарилга квадратнаар хэгдэһэн аад, үрэһэн һууриияа оложо шадаагүй, квадрат эмдэгдэһэн байха юм. Сеялкэмнай кукуруза тарихаар тааруулагдаашье һаа, тэрэнэй тодхол оложо шадагдаагүй һэн. Тиигэжэ үрэһээ урда хойно оруулжа унатаагаад, квадрат алдагдаһан байна. 112 гектар талмайда тарилга хэхэдээ тэрэ хүдэлмэриие һара шахуу болзорто унжатайруулһан байгаабди.

Кукурузын эшын гаража эхилхэдэ хүдэлмэриин ехэ байханъ мэдээжэ. Хүйтэндэ хэгдэһэн тарилгаһаа буртаг үбһэн түрүүлжэ гараа һэн. Тарилгын квадрат боложо шадаагүй байһан дээрэһээ ряд хоорондын буртаг үбһэ гараар түүлсэхэ баатай бологдоо һэн. Гэбэшье, звено яһала һайн ургаса абаа. Тэрэ ургасаарнь манай колхоз малдаа һая болотор кукурузын силос эдюулһэн байна.

Энэ жэлдэ зуу гаран гектар талмайтай шэнэ газар шэлэжэ абаһан байгаабди. Тэрээн дээрэ үбэлдөө, хабартаа нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Шэбхэ гаргажа, үтэгжүүлгэ хэһэн, үнэһэ, шубуунай аргал хүрьһэндэнь оруулһан байнабди. Тиигээд газарай гэдэжэ эхилэн сасуу хүрьһэндэнь шииг ноiтон баригдаһан, культиваци хэгдэһэн, шоройнь катогоор жэгдэлэгдэһэн байгаа.

Манай звеногойхид майн 17-до тарилгаяа эхилээ. Зэдэ голые зубшан элдүүрилэгдэһэн Заречка гэжэ арал дээрэхи зуун арбаад гектарай 66 гектар дээрэнь квадратно-гнездовой аргаар кукуруза тариха түсэбтэй байгаа һэмди. Тэндэ тарилга «СКГ-6» сеялкээр, мүн үргэн рядтайгаар тариха сеялкээр нэгэ доро хэгдэжэ эхилһэн юм. Звеногой гэшүүд 9 механизатортай хамта тарилгаяа эхилээ һэмди. Ангархайда, Красный Яр гэжэ газарта 57 гектарта кукуруза квадратнаар тарибабди. Мүнөө тэндэ эшэһээнь түрүүлэн буртаг үбһэн ехээр гаража эхилээ. Хуушан газар ха юм. Аймагай хүтэлбэрилхы зарим хүдэлмэрилэгшэд звеногой хүдэлмэриие һайса мэдэнгүй, зохёоһон түсэбыемнай эбдүүлдэг, байна. Жэшээлхэдэ, нэгэ поли дээрэ квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэхэ гэжэ байһыемнай болюулаад, үргэн рядтай тарилга хүүлһэн байха юм. Энээниие буруу заабари гэжэ һананаб.

Гадна, МТС-эй тракторна бригадын бригадир нүхэр Дашижапов Ангархайда ошоходомнай, түрүүшээр нюдэ далдалжа, зөөлэн газар дээрэ оруулаад, саашаа ехэнхи газарын хүсэд элдүүрилэгдээгүй шала газар байгаа. Иигэжэ энэ жэлэймнай тарилга һанаандамнай хүрэхэгүйгөөр үнгэргэгдэбэ. Гэбэшье, звеногой гэшүүд оролдолго гаргажа, үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ байна.

Мүнөө жэлдэ тарилгые хайшан гээд агротехническэ эрхим болзорто хэжэ дүүргэхэбибди гэхэдэ, поли дээрээ һайн, шэнэ техникэ хэрэглээбди, мүн звеногоймнай гэшүүд тарилга хэхэ шадабари ехэтэй болоо. Нёдондо хэмжүүрэй шабын түмэр үдэртөө хэды дахин таһаржа гү, али тэрэниие татадат вилкэ хухаржа ехэ туляагаа бэлэй. Энэ жэлдэ нэгэшье һаатабари болоогүй. Звенодо шэнэ хүнүүд хүдэлөөшье һаа, тэдэнэр кукуруза ургуулагшадай хажууда ябажа, уданшьегүй ажалай дүрэ абаад орхёо һэн. Квадратно-гнездовойгоор тарилга хэлгэдэ «Беларусь» трактор, «СКГ-6» сеялкэ хүдэлөө. Тэдэ механизмуудые дүршэл шадабари ехэтэй механизаторнууд жолоодоо. Эдэ бүгэдын ашаар тарилгын хүдэлмэриие 7—8 үдэр соо гэхэ гү, майн 25-да дүүргээбди.

Заречкэдэ квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэһэн 18 гектар талмай дээрэһээмнай ургасань үни хада газар дээрээ гараа. Квадрадынь илгаруулагдахаар боложо байна. Түрүүшын 2—3 рядта томо дискээр үрэһэ унагаалгаһамнай олон үрэһэн нэгэ нүхэндэ таригдаһан байгаа. Зарим нүхэнһөөнь мүнөө арба гаран эшэ бултайгаад байна. Тэрээгээр багсаахада үрэһэнэй ургаха хүсэнэй ехэ байһаниинь харагдана.

Борнойлго хэһэнэйнгээ һүүлээр 10—15 хоноод, ряд хоорондыень культиватораар элдүүрилхэ байнабди. Заречкэдэ квадратнаар хэгдэһэн тарилгынгаа ургасые механическэ аргаар уһалхабди. Тэндэһээ эгээн һайн ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Колхоздомнай уһа сасадаг автомашинашье бии. Тэрэнииень эрижэ, уһалалга хэхэ һанаатайбди.

Республикын кукуруза ургуулагшадай суглаанда хабаадалсахадаа энэ жэлдэ кукурузын гектар бүриһөө 200 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряаха гэжэ хэлсээ һэмди. Тэрэ тоое манай звеногойхид доошонь оруулхагүй байха. Гектар бүхэн дээрэһээнь дунда зэргээр 250 центнер ногоон эшэ набша, 30 центнер эдеэшэнтэһэн буурсаг абахаар хараалнабди.

Колхозойнгоо ниитын адуу малые бардам хүрэхэ шэмэтэ һайн тэжээлээр хангахын тулада кукурузын баян ургаса хуряаха зорилго манай звеногой гэшүүдэй урда табигдана.

Т. Вершинин, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулха звеногой звеньевой.

Нооһо хайшалалга дээрэ

Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо нооһо хайшалалга дээрэ Үшөөтэйн МТС-эй хоёр агрегат хүдэлнэ. Тэдэ агрегадуудта һайн мэргэжэлтэй хүнүүд хүдэлмэрилнэ. Агрегадууд таһалгаряагүй ажаллана.

Нооһо хайшалагшад Ц. Дымчикова, Х. Раднаева, Д. Базаржапов; С. Самбуева ба бусад ажалай үндэр жэшээ харуулна. Түрүүшын хоёр үдэр соо 1000 гаран хониной нооһон хайшалагдаа.

А. Тка.

Модо бэлэдхэлэй түрүү пунктда...

Хада өөдэ үгсэн гараһан шэ-лэ харгыгаар ябажа, Хасуур-тайн үдхэн тужа руу орохотой асуу трактор, машинануудай түнхинэхэ, электрохюрөөнүү-дэй ханхинаха сууряатан дуул-дана. Эндэ Хоринн аймагай Хурбын леспромхозой модо-ной техникынгээ хүсые шада-лаараар хэрэглэн, шамдуу түр-гэнөөр ажаллажа байна.

Хасууртайн модо бэлэдхэ-лэй пунктын коллектив Цырен Балбарович Балбаровай шада-мар хүтэлбэри доро ажалайн-гаа амжалтые һараһаа һарада ерьбадхана. Тус коллектив 6-дахи табанжэлэй шэнэ барил-ганануудта һайн шанартай модо ехээр үгэхын тула социали-стическэ мүрысөөндэ оролсоод, абаһан уялгаяа амжалтатай-гаар дүүргэжэ байна. Энэ жэ-лэй түрүүшын кварталда Ха-суууртайнхид модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ даалгабаряа холо илүүлэн дүүргэжэ, 3 мянга га-тан кубометр модо түсэбһөө гадуур гүрэндөө үгөөд, лес-промхоз соо дэлгэрһэн мүры-сөөндэ түрүү һуури эзэлээ һэн.

Апрель, май һарануудта са-һан хайлажа, харгы замай хэ-лы муу байбашье һаань, тус пунктынхид ажалайнгаа эр-шые һуладхангүй ажаллажа, 5 һарынгаа даалгабарие модо бэлэдхэлгээр—119, шэрэлгээр —112 процент дүүргэһэн байха юм. Мүнөө июнь һарынгаа гра-фик холо уридшалжа ябана.

Модошодой дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ комсомолец Анатолий Дядюра шалгарна. Энэ нүхэр Хасуур-тайн долоон жэлэй һургуули дүүргээд, парти, правительст-вын уряалаар модо бэлэдхэлэй промышленностьда хүдэлмэ-рилхөөр ерэһэн юм. Тэрэ гэһээр «КТ-12» маркын тракторта прицепщигээр хүдэлмэрилжэ байна. Анатолий ажалдаа ком-сомольско ёһоор хандажа, саг үргэлжэ ехэ амжалта туйлана. Мүнөө энэ эдэбхитэй нүхэр ажалһаа таһарангүй трактори-стын мэргэжэл шудалжа бай-на. (1-дэхи зураг).

Филипп Федулович Брылев (2-дохи зураг) тус леспромхоз-до арбаад жэлдэ оролдосотой һайнаар ажаллажа байна. Фи-липп Федуловичын хүтэлбэ-рилдэг харгы заһабарилгын бригада ой тайга соогуур трак-тор, машинануудай ябаха хар-гы шэнээр хэдэг, хуушан хар-гы хаһа саг соонь заһабарил-даг. Тэрэнэй ашаар Хасуур-тайн модо бэлэдхэлэй пункт модо шэрэхэ хүдэлмэрээ ямар-шье һаадгүй ябуулдаг.

— Харгын һайн байбал, ма-шинашье һайнаар ашаглагда-даг, элдэб аюул тохёолдодог-гүй ха юм даа гэжэ,—харгы-шан омогтойгоор хөөрэнэ.

Нүхэр Брылев ехэ бүлын эсэгэ юм. Тэрэ аяар 6 үхибүү-тэй. Мүнөө Филипп Федулови-чын бүлэһөө өөртэйнь хамта 5 хүн ой модоной промышленно-стьда ажаллана.

Мүнөө Хасууртайн түрүү ле-сопунктда эдэ түрүүшүүлэй жэшээгээр һайнаар хүдэлмэ-рилдэг хүнүүдэй тоо үдэр ерэ-хэ тудам олон боложо байна.

Е. Ринчиновагай фото ба текст.

Хөөрэлдөөн

...н Жаргал үдэшэ оройхон
...» газетээ урдаа дэлгэнхэй
...дохи с'ездын Директивэнүүд тухай
...жатай удаан уншаба баясан.

...Байдалнай иимэ һайханшье һаа,
...шье һалбарха, бадархань байна.
...ли хүнгэн далаад наһандаа
...о жаргал үзэхэ золтойб,— гэнэ

...Юу гансаараа шэбэнэн зугаалнаш,
...э толгойгоо маажаад лэ
һэжэрнэш»,—

Гэжэ тугаарай хажуудань һуулсаһан
Гэлэгмаа аша басаганиинь асууна.

«Хэдэн миллион советскэ үхибүүдтэй
Хэтын хэтэдэ бүришье жаргалтай
Хүнэй зэргын болохыншни тухай
Хэлэнэл эндэ, басагахамни, партимнай».

Дүлэтэ эдэ үгэнүүдыень дуулахадаа,
Дүрбэтэйхэн Гэлэгмаа одоо баясаа.
Һургуулида үшөө ороогүй байбашье,
Һарбайбал газетыень—уншахам гээ.

Василий ОЧИРОВ.

„Бэлэдхэлэй класс хэрэгтэй гү?" гэһэн статья зүбшэн хэлсэлгэ

☆

Зүб табигдаһан асуудал

Һаяхан «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ «Бэлэдхэлэй класс хэрэг-тэй гү?» гэһэн гаршагтай статья то-лилогдоһон байгаа.

Энэ асуудал зүб лэ табигдаа гэжэ һанагдана. Үнэхөөрөө, ажаглахада бэлэдхэлэй классай бии болоһонһоо хойшо бурят һурагшадай ород хэ-лээр үлүүсэ һайн болошоһон юумэнь мэдэгдэнэгүй.

Энээнһээ байтагай, һүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудаар аха-лагша классуудта ехэшэг наһатай болоһон олон һурагшад ушардаг болоо. Илангаяа табадахи, зургаа-дахи классуудта һурадаг 14—15 на-һатай һурагшад яһала олон. Тэдэ-нэр багашуудаар сугтаа һуухадаа ехэнхидээ муу тээшэнь нүлөөлдэг: һуралсалдаа хайша хэрэгээр ханда-ха, урогуудһаа хожомдохо, һургуу-лиин журам эбдэхэ гэхэ мэтэ.

Энэ ушар хадаа гол түлэб бэлэд-хэлэй классай хойшолонгынь гэжэ һанагдана. Зүгөөр, энэ хэрэгтэ баг-шанарай үүргэ зааханшье багадуу-лагданагүй. Заримдаа багшанарай дутагдалнуудтайгаар хүдэлмэрил-һэн дээрэһээ болодог.

Бэлэдхэлэй класс гээшэ тусхай бэлэдхэлгүйгөөр, тон бодомжогүй-гөөр байгуулагдаһан юм. Энэ клас-сай программань илангаяа таарам-жагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тус программаар нэгэ жэл һураад байхадаа, үхибүүд ямаршье «бэлэд-хэл» абанагүй, харин бэлэдхэлэй классые дүүргээд, нэгэдэхи класста һуража, гол түлэб үзэһэн юумэеэ дахин дабтахадаа, һурагшад һурал-салдаа һонирхолгүйшэгөөр ханда-даг болоно аа гү гэжэ һанагдана. Эгээл иимэһээ нэгэ класстаа хоёр жэл һуралган, номоо муугаар ойл-гохо ябадал олоор ушарна.

Бэлэдхэлэй классай программые абаад үзэе. Ород, бурят-монгол хэ-лэнүүдээр бэлэдхэлдэ үзэһэниинь нэгэдэхи класста дабтагдана. Тоо бодолгоор, нээрээшье, бүхэли жэл соогоо хорин соо нэмэжэ, хороожол гарадаг гээшэ. Бэлэдхэлдэ һурадаг бурят үхибүүд ород сасуутанда ад-ли 100 соо бодохо хабатайл байха.

Мүн түрэлхидэйшье зүгһөө бэлэд-хэлэй класс үлүү, нэгэ жэл хосорно гэһэн гомодол али олон гарадаг. Түрэлхид тус классые «хахад класс» гэжэ нэрлэдэг.

Манай ажалшадай ажабайдал ни-лээд һайжараа. Хүдөө нютагуудаар элдэб оньһото машинанууд, радио, кино, электричество хэрэглэгдэжэ, тосхонууд болбосон түхэлтэй, кол-хознигууд урда жэлнүүдэйхидэ ор-ходоо, һураггүй баян байдалтай болоо. Энэ ушарһаа манай үхибүүд бүри бага балшар наһанһаа иимэ оршон байдалда хүмүүжүүлэгдэн ургажа байһан туладаа, 7 наһа гүй-сэхэдөө ород хэлэнэй ашагүйхэн словарна запастай болоно.

Дээрэ дурсагдаһаниие барим-талан, үхибүүдээ нэгэдэхи класһаа эхилээд бэлэдхэлэй классгүйгөөр һургабалнай дээрэ гэжэ һананаб.

Л. Мункуев, Ториин аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулиин директор.

☆ ☆

Үүргэеэ дүүргэдэггүй үлүү класс

Заиграйн аймагта нэгэкомплектнэ табан эхин һургуули бии. Эдэ һур-гуулинууд барандаа нэгэ нэгэ бэ-лэдхэлэй класстай. Бэлэдхэлэй клас-суудта тон үсөөн үхибүүд һурадаг, бүхы аймаг соомнай эдэ классуудта 30 үлүүтэйхэн үхибүүд үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ һуража гараа.

Нэгэкомплектнэ һургуулида нэгэ багша заримдаа 5 класста нэгэ до-ро заадаг. Иимэһээ багшын ном заалга хүндэшэг лэ болошодог. Баг-ша ехэнхидээл ахалагша классууд-та анхаралаа хандуулдаг, иимэһээ бэлэдхэлэй классай үхибүүд миин лэ орхигдошохоо һанадаг юм. Баг-шань энэ классайхидта урогой эхин-дэ даабари үгөөд, тэрэнэй эсэстэ тэрэ даабаряа ёһо тэды шалгадаг. Иимэрхүүгээр лэ бүхы жэл соо бэ-лэдхэлэй классай һуралсал үнгэр-дэг гээшэ. Тиимэһээ бодото дээрээ бэлэдхэлэй класс өөрынгөө үүргые бэелүүлжэ шаданагүй. Энэ классай хүдэлмэри тухай гаргагдаһан зарим тэды методическа заабаринууд ехэ дутагдалтай байха юм.

Мүнөө үеын бурят үхибүүд һур-гуулида орохоһоо бүри урид зарим тэды ород үгэнүүдые мэдэдэг. Тэдэ-нэр һургуулида ороходоо ород үхи-бүүдтэй үгэеэ ойлголсоод лэ байха юм. Манай аймагай «Улаан Эрхи-риг», Карл Марксын, Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудта эхин һур-гуулинуудынь ород программаар һуралсалаа ябуулжа байдаг. Эдэ һургуулинуудта һуража байһан үхи-бүүд муугаар номоо ойлгодог гэжэ хэлэхын аргагүй.

Бэлэдхэлэй класс эмхидхэхэ үедэ (1947 он) бурят үхибүүд оройдоо-шье ород үгэнүүдые мэдэдэггүй гэ-жэ хэлсэгшэ һэн. Теэд энэ баримта мүнөө буруу болоод байна. Тиимэ-һээ бэлэдхэлэй классай хэрэгынь үгы ха юм. Бэеынгээ ба ой ухаа-найнгаа талаар ямаршьегүйгөөр хүгжэжэ ябаһан бурят үхибүүд өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ нэгэ-дэхи класста түрүүшын жэлһээ эхил-жэ һуража шадахагүй юундэ болёо юм?! Бэлэдхэлэй классгүйгөөр бу-рят үхибүүд ородшье нэгэдэхи класста ороод, ород хэлэн дээрэ ам-жалтатайгаар һуража байһан ба-римтанууд манай аймагта дүүрэн бии. Бурят үхибүүд хүгжэлтынгөө талаар ород сасуу үхибүүдһээ заа-ханшье гээгдэнэ бэшэ.

Бурят үхибүүдые хүгжэлтэ бага-тай дээрэһээ бэлэдхэлгүйгөөр нэгэ-дэхи класста һуража шадахагүй гэ-һэн ябадал ехэ эндүүрэл мүн.

Иимэ болохолоороо, өөрынгөө үүргые дүүргэжэ шадаагүй, бодото ба теоретическэ талаараа ямаршье үндэһэ, баримтагүй, бурят үхибүү-дэй хүгжэлтые нэгэ жэлээр хойшо-луулжа байһан бэлэдхэлэй клас-суудые усадхаха хэрэгтэй гэжэ би һананаб.

Ф. Дармаев, Заиграйн аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша.

☆

Бэлэдхэлэй класс хэрэгтэй

Бэлэдхэлэй классые үгы болгохо тушаа олон хүн һүүлэй үедэ суглаа-нууд дээгүүр хэлэдэг болоо. Бэлэдхэ-лэй класһаа арсагшад үхибүүдэй хүгжэлтые нэгэ жэлээр һаатуулна-бди гэдэг. Зүгөөр тус класһаа боло-жо, һурагшад нэгэ жэлээр гээгдэнэ бэшэ, харин багшанарай хангалта-гүйгөөр заадаг дээрэһээнь, хоёрдохи, зарим үедэ гурбадахи жэлээ нэгэ класстаа һуудаг гээшэ. Тиин һура-һан класстаа дахин һууха ябадал үхибүүдэй һураса ба хүмүүжэлдэ ехэхэн хохидол ушаруулдаг. Тэдэ-нэр нүхэдэйнгөө дунда хүндэгүй, өөрынгөө хүсэндэ этигэхэгүй, ямар-шье эдэбхи, эмхигүй болодог. Һүү-лэй һүүлдэ тэдэнэр һургуулияа ор-хихо баатай болоно.

Жэшээлхэдэ, манай һургуулиин 1950—1951 оной һуралсалай жэлэй нэгэ журнал абаад, зааһан багшатайнь хаража үзэбэбди. Тии-хэ үедэ 4-дэхи класста 18 үхибүүн һураһан юм. Тэдэнэр бэлэдхэлэй класста һураагүй үхибүүд байгаа. Эдэ үхибүүдэй 12-иинь ямар нэгэн класста 2 гү, али 3 жэлдэ һууһан, олонхинь 7-дохи класс дүүргэнгүй, һуралсалаа зогсооһон байна.

Хэнэйшье мэдэһээр, ород үхибүүд-тэ түрэлхи хэлэ бэшэгээ шудал-хыень 4-дэхи класс дүүргэтэрнь яһала олон час үгтэнэ ха юм. Теэд бурят үхибүүдтэ ород хэлэ бэшэг шудалхыень тон үсөөхэн час үгтэнэ. Иимэһээ бурят ба ород һургуули-нуудта хэлэ бэшэг заалгые жэшэжэ болохогүй.

Юрэнхыдөө аймагай центр, мүн үйлэдбэриин газарнуудта хүдэлдэг багшанар бэлэдхэлэй класһаа ар-садаг байна. Энэнь зүб. Юуб гэхэдэ:

1. Аймагай центр болон үйлэдбэ-риин газарнуудта ород ба бурят айлнуд холилдожо һуудаг дээрэһээ, үхибүүдынь сугтаа наададаг, ямар-шье хамһалтагүйгөөр бурят үхибүүд ород хэлэндэ һурадаг.

2. Аймагай центр болон үйлэдбэ-риин газарнуудта үхибүүд бүри ба-гаһаа, һургуулида ороторoo үхибүү-дэй хүмүүжүүлгын эмхи зургаа-нуудта (ясли, сад) байдаг. Энэнь ород хэлэндэ һуралсахадань ехэ ту-һатай, Эдэ үхибүүдые хүдөө фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр үдэһэн үхибүүд-тэй жэшэжэ болохогүй.

Харин хүдөөгэй бурят һургуулида хүдэлдэг багшанар бэлэдхэлэй клас-һаа арсахагүй бэзэ гэжэ һананаб.

Зүгөөр, бэлэдхэлэй класстай бу-рят һургуулинуудай программые эрид һэльбэн заһаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, тус программа тон таарам-жагүйгөөр зохёогдонхой.

Бэлэдхэлэй классые саашадаа байлгаха шухала зорилгые хүдөө нютагай багшанар, гэгээрэлэй ха-рюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хам-гаалха ёһотой гэжэ ехээр найданаб.

Д. Эрдынеев, Ярууны аймагай Исингын эхин һургуулиин багша.

Бэлэдхэлэй классай байһанай хэрэг бии гү?

«Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ нүхэр Б. Батоевой «Бэлэдхэлэй класс хэрэгтэй гү?» гэһэн гаршагтай статья толилогдоһон байна. Энэ статья соохи тодорхой баримтануу-дые уншаад, һурагшадай түрэлхид-тэй, багшанартай хөөрэлдөөд байха-да нүхэр Батоевой табиһан асуудал тон зүб, шухала гэжэ һанагдана.

Юундэб гэхэдэ, манай нютагуу-дай ажалшад болон колхознигуудай үхибүүд долоон наһатайһаа эхилжэ һургуулида ородог юм. Тэдэнэрэй һургуулида орохоһоо бүри урид ород хэлэн дээрэ олон үгэнүүдые хэ-лэжэ һурадагынь мэдээжэ. Мүн тэ-дэнэр 100 хүрэтэр ородоор тооложо шададаг. Илангаяа үдэр бүри ажа-байдалда ушардаг юумэнэй нэрэ-нүүдые һайнаар мэдэдэг юм. Ород хэлэндэ үхибүүдээ һайнаар һургаха гэжэ түрэлхид ехээр оролдодог гээ-шэ.

Закаменай аймагай Цакир тос-хондо ажаһуудаг аймагай промком-бинадай дархан нүхэр Т. Порхоев иигэжэ хөөрэнэ:

— Би нёдондо жэл хүбүүгээ һур-гуулида оруулаа һэм. Бидэнэр, Ца-кир тосхоной бүхы түрэлхид, баран-даа хэлсэжэ, түрүүшын жэл һургуу-лида абтаһан үхибүүдээ бэлэдхэлэй класста оруулангүй, 1-дэхи класста оруулһан байнабди. Тиигээд мүнөө жэл үхибүүднай һургуулида амжал-татайгаар һуража, 2-дохи класста ороо.

Минии дүүгэй хүбүүн Утаатын эхин һургуулиин бэлэдхэлэй клас-ста һуража гараа. Теэд хоёр үхибүү-дэйнгээ мэдэхэ юумэнүүдые сасуу-лаад үзэхэдэ, минии хүбүүн һайнаар мэдэхэ байба,—гэжэ тэрэ саашань үргэлжэлүүлнэ.

—Тиимэһээ бэлэдхэлэй классай байһанай хэрэг бии гү?—гээд Пор-хоев хөөрөөгөө дүүргэнэ.

Мүн Кагановичын нэрэмжэтэ кол-хозой гэшүүдэй хөөрэлдөөе шагна-хада, тэдэнэр бултандаа бэлэдхэлэй классай байһанай хэрэг үгы, нэгэ жэл тэдэнэр үлүү һурана, хайран сагаа барана, мүн түрэлхидтэшье хүндэшэг болоно гэжэ тэмдэглэнэ.

Энээн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, бэлэдхэлэй класста нэгэ жэл үлүү һуража, гол түлэб мэдэхэ юумэеэ үхибүүдэй дабтаһанайнь хэрэггүй гэжэ һанагдана.

Ф. Цыденжапов, хүдөөгэй бэшэгшэ.

Социалистическэ уялгануудаи дүүргэлтые шалгая!

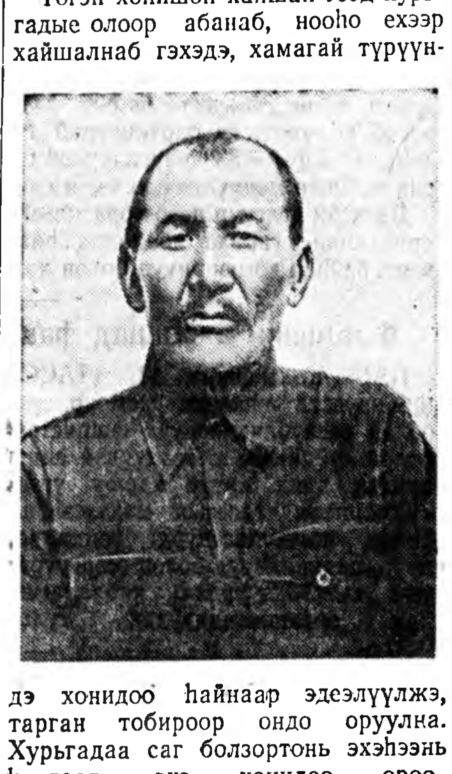
Ажалша бүхэриг хонишон

...саг нютагай үндэр үндэр хада ...нуудай орой бүрхөөн Ториин ...гай Молотовой нэрэмжэтэ кол... хэдэн мянган хони ямаад, ...мал һүрэг һүрэгөөрөө бэлшэ-...бадаг. Тэдэнэй дунда мүн Цы-...Чагдурович Чагдуровай даажа ...аг отарын хонид бэлшэл-... ябадаг юм. Олон жэлэй дүршэлтэй хонишоной хаража ...г хонид тарган томоороо, ноо-...этэйгээрээ илгаран ябадаг.

...ден Чагдурович малажал дээ-... гаран жэл соо хүдэлмэрилжэ ...ай. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэ орол-...ойгоор ажаллажа, колхозойн-...итын адуу малые үдхэлсэхэ, ...шэмыень дээшэлүүлэлсэхэ та-...эгээл ехэ юумэ хэһэн хүндэтэй ...адай нэгэн гэжэ тоологдодог ... Һүүлэй 8 жэл соо тэрэ хони-...ор хүдэлмэрилжэ, хони хурь-... харууһалха, бэлшээхэ, хони-...үлтэр һайжаруулха талаар ни-...ехэ дүй дүршэлтэй болоо юм. ...жэ тэрэ хаража байһан хони-...үхэл гарзагүйгөөр ондо оруул-...түл абаха, нооһо хайшалха ...баряа жэл бүри үлүүлэн дүүр-... байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 300-...хонидые хаража байгаад, 280 ... хурьга абажа түлжүүлһэн, ... бүриһөө дунда зэргээр 2,5 ки-...мм нооһо хайшалһан байна. ... жэлдэ 290 хонидые даажа ...д, 290 хурьга абаа. Абаһан ...адынь нэгэшье толгойн гарза-...р түлжүүлэгдэжэ, мүнөө тү-...н ногоо эдижэ байнхай.

...өө отарын хонидой нооһон хайшалагдажа, нёдондонойхиһоо үшөөл үлүү ехэ нооһон абтаа.

Үбгэн хонишон хайшан гээд хурь-гадые олоор абанаб, нооһо ехээр хайшалнаб гэхэдэ, хамагай түрүүн-

дэ хонидоо һайнаар эдеэлүүлжэ, тарган тобироор ондо оруулна. Хурьгадаа саг болзортонь эхэһээнь һалгаад, эхэ хонидоо ороо-нойнь кампанида эртээнһээ һайнаар бэлдэдэг заншалтай. Тиигэжэ зун, намартаа хонид һайнаар адуулагда-жа таргалаад, хүсэ шадал һайнтай-гаар ороондо ороходоо һубайрнагүй. Мүн хонид хурьгалжа ябахадаа һай-наар эдеэлүүлэгдэжэ, харууһалагда-жа байдаг. Үбэлжэлгын үедэ хээли-тэй хонид хото, хоройндо байлгаг-дан эдеэлүүлэгдэнэ, харууһалагда-на.

Түл абалга—хонишодой эгээл ха-рюусалгатай хүдэлмэри, тэдэнэрэй тухашаруухан байдаг үень юм. Нү-хэр Чагдуров шэнэ түл абалгадаа эртээнһээ һайнаар бэлдэдэг заншал-тай. Хони хурьгадай байха байра-нууд сагай эртэдэ һайнаар заһаба-рилагдадаг, үбһэ тэжээл зөөгдэжэ асарагдадаг байна. Тиигээд хони-дойнгоо олоороо хурьгалжа байха үедэ ондоо ажал хүдэлмэридэ балай ехээр хамаарангүй, хайшан гээ һаа нэгэшье хурьга гарзалуулангүйгөөр абахамнай ааб гэжэ отарын хонишод оролдожо байдаг. Олоороо хурьгал-жа байха үедэнь үдэр һүнигүй нэгэ хүн ябашье хонин соогоо байлсадаг юм. Иигэжэ отарада шэнэ түл абал-га жэл бүри эмхитэй һайнаар үнгэр-дэг байна.

Хурьгадые һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ, зүбөөр түлжүүлхэ хэ-рэгтэ үбгэн хонишон ехэ анхаралаа табидаг. Нарай хурьгадые саг саг-тань эхыень хүхүүлжэ байха, тэдэ-нэртэ үбһэ тэжээл эртээнһээ эдюул-жэ һургаха хэрэгтэй.

—Нарай бага хурьгадые нэгэ удаашье эхыень хүхүүлэнгүй үлөө-жэрхихэгүйн түлөө оролдохо хэрэг-тэй. Эхэеэ олонгүй гү, али эхэдээ голуулжа, хүхөө хүхөө-гүй хурьган хараа байса муудажа, доройтодог,—гэжэ Цыден Чагдуро-вич хэлэдэг.—Тиимэһээ манай хо-нишод хурьган бүхэниие заатагүй эхыень олгожо хүхүүлхын түлөө оролдодог байна.

Зунай ногооной үедэ хурьгад һайн бэлшээридэ адуулагдажа, на-мар болотор түргэнөөр түлжэдэг. Оройн хурьгадые эхэтэйнь хамта холын бэлшээридэ гаргахадаа на-рилха хэрэгтэй. Энэ отарынхид оройнгоо хурьгадые гол түлэб үдын хойно дүтын бэлшээридэ эхэ-тэйнь хамта гаргадаг юм. Холо саа-гуур, уула хадын оройгоор эхэтэйнь хамта багахан хурьгадые бэлшээри-дэ гаргахада, томо хонидые хүсэжэ ядан, тэдэнэр эсэшэдэг, һүрэгһөө таһаржа, модо шулуунай, һөөг бур-гааһанай узуурта хэбтэшэжэ бо-лодог байна. Тиимэһээ эхэтэйнь хамта хурьгадые бэлшээридэ, илан-гаяа холын бэлшээридэ гаргахадаа, Цыден Чагдурович ехээр наридаг, урагшаа тэгүүлһэн хонидые саг үр-гэлжэ тогтоожо, бусаажа ябадаг байха юм. Хада хабсагайн за-хаар, тэрэлжэ модон соогуур хурь-гад үлэшэнэгүй гү гэжэ үбгэжөөл хододоо шалгажа ябадаг байна.

Зун, намарай сагта үбгэн хо-нишон хонидоо һайнаар бэлшээжэ таргалуулхын түлөө ехэ оролдолго гаргадаг. Хонид үглөөгүүр эртэ бэл-шээридэ гараад, үдэрэй халуунда бага зэргэ хороод лэ, үдэшэ орой болотор бэлшэдэг юм. Бага зэргын һэбшээ һалхитайл байгаа һаань, үб-гэжөөл хонидоо үдэрэй халуунда-шье үндэр хада уулын оройгоор гаргажа, бүхэли үдэртөө бэл-шээдэг. Юундэб гэхэдэ, үндэр дээрэ газарта хэзээдэшье һэбшээ һалхитай байдаг бшуу. Үбгэжөөл мүн хонидые удаан саг соо хоргоо-хогүйн түлөө оролдодог.

—Хонидые дуран соонь орхижор-хёо һаа, бүхэли үдэртөөшье бөөг-нэрөөд, хоргожо байхадаа торохо-гүй. Бидэнэр арын газарта гү, али һүүдэр ехэтэй модоной узуурта хо-нидоо байлгажа, нэгэ хэды саг соо хоргоогоод лэ, дахин бэлшээри тээ-шэнь туужа эдеэлүүлжэ ябадагбди. Үдэрэй халуунда хонидые хүдөө-гэй хүйтэн горхо, булагай уһан-һаа уһалжархихада нилээд һэрюу-сэжэ, удаахан саг соо бэлшэжэ яба-даг,—гэжэ Цыден Чагдурович хөө-рэнэ.

Намарай сагта хонидоо һайнаар таргалуулхын түлөө эндэхи хонишод ехэ оролдолго гаргадаг. Сабшалан-гай болон хуряагдаһан полинуудай һуури дээрэ хонид намарай һэрюун-дэ эдеэлжэ ябахадаа илангаяа һай-наар таргалдаг байна бшуу. Таряа-най поли дээрэ хонидые адуулхадаа нарилха хэрэгтэй. Һайража унаһан тарянай поли дээрэ хонидые адуу-лаад, һүүлээрнь уһалжа болохогүй.

Үбэлжэлгын үедэ хонидто эдюул-хэ үбһэеэ гамнан, Цыден Чагдуро-вич хонидоо намар орой болотор бэлшээдэг заншалтай. Мүн үбэлдөө-шье хонидоо саһа багатай газарнуу-даар ябуулжа, бэлшээдэг байна.

Эндэхи бэлшээри хада уулатай, ой модотой байдаг тула үбэл хабар-таа, илангаяа хонидой нооһоо ур-гаад ябаһан сагта тэдэниие адуул-хань бэлэн бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, хонид шугы бургааһан соогуур, ой модон соогуур бэлшэжэ ябахадаа, нооһоо ехээр гээдэг байна. Хонидой нооһые ехээр гээлгэхэгүйн тулада Цыден Чагдурович хабар тээшэ хо-нидоо шугы бургааһагүй, модогүй газарта бэлшээхэеэ оролдодог.

Хонидые үбэлэй сагта ехээр ду-лаалагдаһан байрада байлгахада нооһониинь ехээр халсардаг гэжэ үбгэн хонишон дүй дүршэл дээрэ-һээн ойлгоо. Тэрэ һүүлэй жэлнүүдтэ үбэлэй янгинама хүйтэндэшье хони-дойнгоо байрые шэб бүтүүлжэрхин-гүй байдаг. Үбэлжэлгын үедэ хони-дойнь байрын потологой хэдэн мо-дон абтаатай байдаг юм.

—Хонид нооһо ехэтэй тула дээрэ-һээ хэзээдэшье даарахагүй. Гансал дороһоонь дулаалха, һайн дэбисхэр-тэй байлгаха хэрэгтэй,—гэжэ түрүү хонишон хэлэнэ.

Нүхэр Чагдуров хонидһоо ганса-шье ехэ бэшэ, мүн һайн шанартай нооһо абахын түлөө тэмсэдэг юм. Энээнэй тула үбэлжэлгын үедэ хо-нидойнгоо хүсэ шадалые нэгэ жэг-дэ байлгахын түлөө тэрэ ехэхэн оролдолго гаргана. Юуб гэхэдэ, үбэлжэлгын үедэ хонидые гэнтэ ту-раажархихада нооһониинь шанараа ехээр гээдэг байна бшуу. Үбэлэй сагта гэнтэ тураһан хониной нооһон дундуураа үлэн наридхатай боложо, нооһониинь хүнгэн сэнгээр гүрэндэ тушаагдана. Тиимэһээ хонидой ноо-һондо иимэ үлэн наридха бии болго-хогүйн тулада тэрэ үбэлдөө хонидоо саг сагтань эдеэлүүлжэ, саг сагтань уһалжа, минеральна тэжээлээр ду-таангүй байлгадаг.

Хонидой нооһые муухай болгохо-гүйн түлөө оролдохо хэрэгтэй. Ха-халһан парай газар дээгүүр ябуул-хада хонидой нооһон руу шорой тоо-һон орожо, ехээр муухай болгодог, шанарыень гээлгэдэг байха юм. Үб-гэн хонишон хонидоо хахалһан хара газар дээгүүр оройдоошье ябуулдаг-гүй.

Гурбан жэлһээ дала хүрэхэеэ ябабашье, Цыден Чагдурович гансашье хонидые адуулдаг бэшэ, отарынгаа бэшэ бүхы хүдэлмэриие хэжэ ябадаг юм. Эндэхи зон үбгэ-жөөлые «ажалша бүхэриг хүн» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Хүгшэнтэйгээ хо-юулан нэгэ отара эхэ хонидые хурь-гатайнь хамта хаража байбашье, зундаа нэгэ-хоёр хүниие бригада-һаа нэмэжэ абаад, хонидойнгоо эдихэ үбһые өөһэдөө хуряажа суг-луулдаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бүхэриг үбгэжөөл ехэнхиинь өөрөө ажаллажа, 300-гаад бухал үбһэ, 150 центнер зелён-ко хуряажа абаа һэн. Тэрэ үбһэ зе-лёнконь үбэлжэлгын үедэ хонидто бардам хүрөөд үшөө үлөө. Зелён-кынгоо заримыень ондоо ота-ранuудта үгэлсэжэ, хохи хабар дун-да абарһан байха юм.

Иигэжэ дүй дүршэл ехэтэй, ажал-ша малша алдартай үбгэн хонишон колхозойнгоо хонин һүрэгые олошо-руулалсахын, эрхим шанартай ноо-һо гүрэндөө ехээр үгэлсэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байдаг.

Б. ЦЫДЕНОВ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Т. Шепилов Египет, Сири, Ливан, Греци ошохоор мордобо

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Т. Шепилов Каир ошохоор июниин 15-да ниидэбэ. Тэрэ хадаа египетскэ национальна һайндэртэй—бээ даанхай болоһон үдэртэй, Республикын Үдэртэй дашарамдуулан Каир ерэхыень тэрээниие уриһан Египетскэ правительствын айлшаниинь болохо байна.

Сирийскэ Республикын Президентын, Ливанска Республикын Президентын уряалаар Д. Т. Шепилов Сири ба Ливан ошохо юм.

Д. Т. Шепилов тэрэшэлэн Греци ошожо, урда тээнь хэлсэгдэһэнэй ёһоор, Премьер-Министр Караманлистай, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Аверовтэй уулзаха байна.

Ажалша эхэнэрнүүдэй уласхоорондын конференци нээгдээ

БУДАПЕШТ, июниин 14. (ТАСС). Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин үүсхэлээр зарлагдаһан, ажалша эхэнэрнүүдэй уласхоорондын конференци мүнөөдэр Будапештдэ нээгдээ. Дэлхэйн 35 оронуудай 450 ажалша эхэнэрнүүд конференциин хүдэлмэридэ делегадууд болоо, мүн тэрэшэлэн олон тоото айлшад хабаадалсана.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь Луи Сайян конференцидэ ерэхэдэнь, тэрэниие бүхы делегадууд болон айлшад халуунаар угтаа. Конференциие Парватхи Кришнан (Инди) нээбэ.

Президиум болон хүдэлмэришэ комиссинуудые һунгаһанайнгаа һүүлээр конференци хэлсэхэ зүйлнүүдээ нэгэн дуугаар баталан абаа:

1. Салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө, «адли ажалай түлөө адли түлбэри байха» гэһэн ёһо гуримые алибаа бодото дээрэ бэелүүлхын түлөө, доромжолгодо эсэргүүсэн, ажабайдалые һайжаруулхын түлөө, эрхэ сүлөө дайлан абахын түлөө, эб найрамдалай түлөө ажалша эхэнэрнүүдэй болон профсоюзуудай нэгэдэмэл тэмсэл тухай.

2. Профсоюзна ажабайдалда болон профсоюзуудай хүтэлбэридэ ажалша эхэнэрнүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадаха тухай, тэдэниие профсоюзуудай гэшүүд болгохо тухай.

Үглөөнэй заседани дээрэ хэлсэхэ зүйлнүүдэй нэгэдэхи асуудалаар Франциин ажалай бүгэдэниитын конфедерациин секретарь Жермена Гийе гэгшэ үгэ хэлээ.

Болгарска арад Димитр Благоевой дурасхаалые хүндэлнэ

СОФИ, июниин 14. (ТАСС). Болгарида социализмын үндэһэ табигша, болгарска революционно марксистска партиие байгуулагша (тус парти 1919 ондо Болгарска Коммунистическэ парти болгогдон шэнэдхэн байгуулагдаа) Димитр Благоевой түрэһэнһөө хойшо 100 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ. Энэ ой орон дотор үргэнөөр тэмдэглэгдэнэ. Мүнөөдэр бүхы газетэнүүд Димитр Благоевой ажабайдалда болон революционно ажал-ябуулгада зорюулагдаһан түрүү бэшэгүүдые болон бусад материалнуудые толилно, болгарска байдалда, болгарска пролетариадай революционно-марксистска парти байгуулгада марксистска һургаалые хэрэглэхэдээ тэрэнэй гайхамшагта аша габьяатай байһаниинь тэмдэглэнэ.

Д. Благоевой түрэһэнһөө хойшо 100 жэл болоһонтой дашарамдан Болгариин бүхы городуудта баярай суглаанууд болоо. Тырново городто Димитр Благоевой памятник нээгдээ, тэрэнэй ажабайдалда зорюулагдаһан выставкэ Софида эмхидхэгдээ.

Хитадта нүүрһэнэй шэнэ уурхай олдоо

ПЕКИН, июниин 13. (ТАСС). Шаньси провинциин урда хубида коксовалагдадаг нүүрһээр угаа ехэ баян газар олдоо гэжэ «Гунжэньжибао» газетэ мэдээсэнэ. Мянган квадратна километр газарта олдоһон тэндэхи нүүрһэнэйнь зузаан 6—10 метр болоно.

Мүнөө үедэ геолого-бэдэрэлгын партинуудай олоһон нүүрһэнэй бүхы запас Шаньси провинцида 384,5 миллиард тонно болоно. Энэ хадаа тус провинцида бии байһан нүүрһые 1945 ондо багсаажа тоолоһонһоо хоёр дахинһаа үлүү ехэ болоно.

Уханьдахи советскэ выставкэ дээрэ

ПЕКИН, июниин 14. (ТАСС). Уханьда СССР-эй экономическа болон культурна байгуулалтын туйлалтануудые харуулһан выставкын олон тоото залнууд дотор үдэр бүри хэдэн мянган экскурсантнууд дүүрэн байдаг. Майн 5-һаа — выставкын нээгдэхэ үдэрһөө хойшо—тэрэниие 1 миллион 500 мянга гаран хүн хараа. Энэ хадаа Уханиин ажаһуугшад, ороной бусад городууд болон провинцинуудһаа ерэһэн олон тоото хүнүүд, гадаадын делегацинууд болоно.

15 мянга шахуу хүнүүдэй һанамжаяа бэшэһэн дэбтэр соо выставкэ дээрэ табигдаһан машинануудта, хүнгэн промышленностиин продукцида, советскэ искусствын зохёолнуудта эрхим дээдэ сэгнэлтэ үгтэнэ.

Советскэ ухаалалгын шэнэ модельнүүд: нүүрһэнэй комбайн, копировальна станогууд, бороо оруулха түхеэрэлгэ болон бусад зүйлнүүд харагшадые ехээр һонирхуулна.

1600 шахуу хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөөгэй механизаторнууд выставкэ дээрэхи түрүү дүй дүршэлэй техническэ кружогуудта һуралсана. Советскэ мэргэжэлтэд выставкэ дээрэ 465 лекцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдые, мүн тэрэшэлэн тематическа экскурсинуудые эмхидхэжэ, тэдээндэнь 37 мянган хүн хабзадалсаа. Советскэ мэргэжэлтэд техническэ туһаламжа үзүүлхэ ба консультаци үгэхэ зорилгоор предприятинуудта һуралсалай газарнуудта болон гүрэнэй ажахынуудта 50-һаа үлүү ошоһон байха юм.

КНДР-тэ электроэнерги үйлэдбэрилгэ ехэ болоно

ПХЕНЬЯН, июниин 14. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын промышленностиин, хүдөө ажахын болон арад зоной улам ехэ боложо байгаа электроэнерги хэрэглэмжые хангахын тулада КНДР-эй правительство дайнай үедэ һандаргагдаһан гидроэлектростанцинуудые һэргээн бодхоолгодо ехэ анхарал табина.

Корейскэ хэблэлдэ тунхаглагдаһан мэдээнүүдэй ёһоор, 1953—1955 онуудай турша соо 26 электрогенераторнууд һэргээн бодхоогдоһон, ашаглалгада оруулагдаһан байна. Энэ жэлэй таба һара соо Хойто-Корейдэ үйлэдбэрилэгдэһэн электроэнергиин бүхы хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэй тэрэ үеынхитэй сасуулхада 65 процентээр нэмэһэн байна.

Энэ үе соо Пучженган гэжэ гидроэлектростанциин хүдэлмэрилэгшэд электроэнерги үйлэдбэрилгые гурба дахинһаа үлүүгээр ехэ болгоо, Хочжонган болон Кымгансан гэжэ ГЭС-эй коллектив — 25 процентээр ехэ болгоо. Энэ жэлэй табан һара соо орон доторхи тон томо Супхунска ГЭС 1955 оной энэ үеынхидэ орходоо электроэнерги 240 миллион квт. час ехээр үйлэдбэрилөө, тиихэдэ Чанчжинган гэжэ ГЭС электроэнерги 187 миллион квт. час ехээр үйлэдбэрилһэн байна.

Мүнөө гидроэлектростанцинууд дээрэ 13 генераторнуудые һэльбэн бодхоохо хүдэлмэри ябажа байна. Тэдэнь энэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха байна. Электростанцинуудые һэргээн бодхоохоДонь советскэ болон чехословацка мэргэжэлтэд ехэ туһа хүргэнэ гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ.

ДРВ-дэ малажал хүгжэнэ

ХАНОЙ, июниин 14. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ жэлэй үбэл-хабарай үе соо малажалые хүгжөөлгын дүнгүүд ДРВ-гэй хүдөө ажахын болон ой модо эрхилэлгын министерстводэ июниин 12-то нээгдэһэн зүблөөн дээрэ гаргагдаа.

Тэрэ үе соо малажалай талаар ехэ юумэ хэгдээ—залуу малые адуулалга һайжараа, мүрэнүүдэй олон һалаата газарнуудта хэдэн зуун гектар бэлшээриин газар бии болгогдоо гэжэ министерствын мэдээсэл соо заагдана. Эдэ бүгэдын эсэстэ орон дотор унаагай малай тоо 220 мянган толгойгоор олон болоо.

Томо технологическа институт байгуулхадань Индидэ СССР туһална

ДЕЛИ, июниин 14. (ТАСС). Үсэгэлдэр СССР-эй дээдэ һуралсалай министрын орлогшо С. В. Румянцев түрүүтэй советскэ хэдэн мэргэжэлтэд Делиһээ ниидэбэ. Советскэ мэргэжэлтэд Гэгээрэлэй министерствын түлөөлэгшэнэртэй болон Бомбейдэ томо технологическа институт эмхидхэхэ тухай асуудалаар индийскэ мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдөө хэһэн байна, хөөрэлдөөниинь эбтэ хани харилсаанай оршон байдалда үнгэрөө.

Бомбейдэхи технологическа институт Советскэ Союзай хани харилсаатайгаар байгуулагдаха юм. Советскэ Союз научна хүдэлмэри хэхэ элдэб түхеэрэлгэнүүдые үгэхэ байна. Институтдань 15 советскэ профессорнүүд болон багшанар ном зааха, тиихэдэнь индийскэ 20 багшанар Советскэ Союзай дээдэ һургуулинуудта шухала бэлэдхэлтэй боложо гараха байна.

Эхэ орондоо бусаха замдаа советскэ мэргэжэлтэд Парижда байжа, Юнескын (тус институдые байгуулхадань Советскэ Союзай туһаламжа Юнескын талаар хүргэгдэхэ юм) генеральна директортэ элидхэлээ үгэхэ байна.

Индидэ байхадаа советскэ мэргэжэлтэд орон доторнь ябажа, тэндэхи дээдэ һургуулинуудтай танилсаа. Тиишэ ошоһон ябадалынь советскэ болон индийскэ эрдэмтэдэй хоорондохи холбоо барисаа бэхижүүлгэдэ туһалаа.

Голландска парламентын доодо палатада болоһон һунгалтануудай дүнгүүд

ГААГА, июниин 14. (ТАСС). АНП агентствын тунхаглаһан хуулита бэшэ мэдээнүүдэй ёһоор, голландска парламентын хоёрдохи (доодо) палатада июниин 13-да болоһон һунгалтануудай эсэстэ эгээн олон голосуудые (1.871.990) ажалай парти (социал-демократическа) абаа. Арадай католическа парти 1.815.242 голосуудые, антиреволюционно гүрэнэй парти—567.517 голосуудые, эрхэ сүлөөгэй болон демократиин түлөө тэмсэлэй парти (либеральна) — 502.325, христианско-түүхын парти —482.848, коммунистическэ парти—272.167, политическэ реформистска парти—129.512, реформистска политическэ союз—37.257 голосуудые абаа.

Хоёрдохи палатын 100 һууринь удаадахи ёһоор хубаарилагдана (урда тээхи зарлалай парламент дотор абаһан һууринь скобко соо заагдана): ажалай парти—34 (30), арадай католическа парти—33 (30), антиреволюционно гүрэнэй парти—10 (12), эрхэ сүлөөгэй болон демократиин түлөө тэмсэлэй арадай парти—9 (9), христианско-түүхын парти —8 (9), коммунистическэ парти — 4 (6), политическэ реформистска парти—2 (2).

Мүнөөдэр парламентын нэгэдэхи (дээдэ) палатада һунгалтанууд болохо. Тус палата провинциальна штадуудаар (провинцинуудай хуули гаргалгын органуудаар) һунгагдаха.

Аденауэр Даллес хоёрой хоорондо хэлсээн дүүрэбэ

ВАШИНГТОН, июниин 14. (ТАСС). Холбоото Штадуудай гүрэнэй департамент ФРГ-эй канцлер Аденауэр болон США-гэй гүрэнэй секретарь Даллес хоёрой хоорондо болоһон хэлсээнүүдэй дүүрэһэн тухай коммюнике толилоо.

Хэлсээнүүд хадаа уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудые, тусхайлбал, буу зэбсэг хорооxо тухай асуудалые шиидхэлгэдэ бүри ехэ һаад хэхэ зорилготойгоор хэгдэһэн байгаа гэжэ коммюнике дээрэһээ тобшолол гарана.

Аденауэр Даллес хоёр «тэдэнэй правительствонуудта түрүүлэгшэ Булганинай эльгээһэн бэшэг тушаа һаналаа хэлсээ», «эдээн тушаада НАТО-гой талаар өөһэдынгөө ханинартай консультаци хэхэ гэжэ хэлсээ» гэжэ тус коммюнике соо хэлэгдэнэ.

ФРГ болон Холбоото Штадуудай хоорондохи нягта холбоо барисаанай саашадаа хүгжэһэниие канцлер гүрэнэй секретарь хоёр сэдьхэл ханангяар тэмдэглээ.

Гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ коммюникее тайлбарилха зуураа, «баруун зүгэй политика» хадаа Германиие нэгэдүүлхэ тухай асуудалаар «Россие баалаха ябадалаа үргэлжэлүүлхэ» юм гэжэ заана.

Даллестай хэлсээ хэхэдээ «хододоо нэгэн һаналтай» байгаабди гэжэ Аденауэр али болохоор заана. Аденауэрэй үгөөр, Даллес тэрэ хоёр уласхоорондын байдал мүнөө үедэ «тон шанга» ба саашадаа «үшөө бүри шанга» боложо болохо гэжэ адли һаналтайгаар хэлсээ.

Советскэ Союз Холбоото Штадуудта «заналта хэһэн» хэбэртэйгээр канцлер хэлэхэ зуураа, Баруун Европодо сэрэгүүдээ саашадаашье барижа байха, «Европые нэгэдхэлгэдэ» туһалхыень, энэ хэрэгые толгойлхыень США-е уряална.

СССР-тэ ерээд ошоһон английска нүүрһэнэй промышленностиин мэргэжэлтэдэй делегациин пресс-конференци

ЛОНДОН, июниин 13. (ТАСС). СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министр А. Н. Задемидкын уряалаар ерэжэ, Советскэ Союз дотор дүрбэн неделиин турша соо айлшалһан английска нүүрһэнэй промышленностиин мэргэжэлтэдэй делегаци Лондондоо бусаа. Үсэгэлдэр тус делегациин пресс- конференци болоо.

Английска мэргэжэлтэд Советскэ Союзда байха үедөө хаа хаанагүй халуунаар угтагдаа, өөһэдынгөө һонирхоһон бүхы асуудалнуудта тодорхой харюунуудые абаа гэжэ делегациие толгойлогшо д-р У. Рид гэгшэ өөрынгөө мэдүүлгэ соо заана. Советскэ инженернүүдэй зохёоһон техническэ зарим һонин зүйлнүүд английска мэргэжэлтэдые илангаяа һонирхуулаа, тэрэшэлэн шэнэ шахтануудые барилга болон түсэблэлгэ, түхеэрэлгые стандартизацилгын асуудалнуудые шиидхэлгэ болон техническэ кадрнуудые бэлэдхэлгэ һонирхуулаа гэжэ У. Рид зааба.

Английска мэргэжэлтэд корреспондентнүүдэй олон тоото асуудалнуудта харюусаха зуураа, нүүрһэ малталгын машинна түхеэрэлгын тон олон янзын байһаниие, СССР дотор нүүрһэ малтан абалгын шэнэ аргануудые үзэхэ тушаа үргэн ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байһаниие тусхайлан тэмдэглээ. Тэдэ делегадууд советскэ нүүрһэнэй промышленностиин мэргэжэлтэдтэ өөһэдынгөө туйлалтануудые харуулха дуратай байһанаа мэдүүлээ. Советскэ мэргэжэлтэдэй делегаци һаяар Англида ерэхэ юм.

Хэблэлэй түлөөлэгшэнэртэ Таиландын премьер-министрын хэһэн мэдүүлгэ

ПАРИЖ, июниин 14. (ТАСС). Бангкогһоо Франс Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор наймаа хэхэ зорилгоор Хитадай Арадай Республикада ошохо зүбшөөл таиландска наймаашадта мүнөө үгтэхэ болоо гэжэ үсэгэлдэр таиландска премьер-министр Пибунсонграмм хэблэлэй түлөөлэгшэнэртэ мэдүүлээ.

Таиландынхид бэшэгүүд болон телеграммануудые Хитадта эльгээхэ ба тэдээндээ харюу абаха эрхэтэй болоо гэжэ премьер-министр нэмэжэ хэлэнэ. Тиигэжэ абалсаһан бэшэгүүдынь цензурада орохогүй юм.

Голландска барилгашадай забастовко

ГААГА, июниин 12. (ТАСС). Салин хүлһэ 6 процентээр дээшэлүүлхые эриһэн голландска барилгын хүдэлмэришэдэй забастовко бүхы орон дотор болоно гэжэ «Де-Ваархейд» газетэ мэдээсэнэ. Үсэгэлдэр үглөөгүүр Гронингенэй, Делфзейлын, Утрехтын болон бусад городуудай барилгашад роттердамска барилгын хүдэлмэришэдэй жэшээе дагажа, тэрэшэлэн хүдэлмэреэ болюулһан байна.

Парижска театр соо табигдаһан „На дне" гэжэ зүжэгтэ Мольерэй шан олгогдоо

ПАРИЖ, июниин 14. (ТАСС). «Эвр» гэжэ парижска театр соо М. Горькиин «На дне» гэжэ пьесэ ехэ амжалтатайгаар табигдаа. Элитэ французска артист С. Питоев найруулан табиһан байна. Мольерэй 1956 оной шангые энэ зүжэгтэ олгохо гэжэ парижска драматическа шүүмжэлэгшэдэй заседани дээрэ үсэгэлдэр олонхиин тоогоор шиидхэгдэһэн байна.

Аргентинэдэхи байдал

БУЭНОС-АЙРЕС, июниин 11. (ТАСС). Аргентинын вице-президент контр-адмирал Рохас радиогоор үгэ хэлэжэ, Буэнос-Айрес, Ла-Плата болон Санта-Роса гэдэг городуудта правительствода зүрюугээр июниин 9-нэй һүни болоһон перонистнуудай буһалгаан полициин болон жандармериин дэмжэлгэтэйгээр армиин, далайн-сэрэгэй флодой болон агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй частьнуудаар дарагдаа гэжэ мэдүүлээ. Армиин механизациин һургуули, унтер-офицернүүдэй һургуули болон ябаган сэрэгэй 7-дохи полк буһалгаанда хабаадалсаа.

Буһалгаае дарахын тулада орон дотор сэрэгэй байдал тогтоогдоһон байна.

Афганистанда газар хүдэлһэнэй хойшолонгууд

КАБУЛ, июниин 14. (ТАСС). Бамианай оршондо газар хүдэлһэнэй эсэстэ июниин 10—11-дэ 30 шахуу хүн үхөө. Хэдэн гэр һандаргагдаһан ба бусад материальна хохидол болоһон байна.

Элүүрые хамгаалгын министерство гэмтэһэн хүнүүдтэ медицинскэ туһаламжа хүргэхын тулада хоёр бүлэг эмшэдые тус райондо эльгээгээ.

Манай театрнуудай шэнэ зүжэгүүд

Бурят-Монголой гүрэнэй ород драмын театрын коллектив Л. Кулиджанов, Я. Сегель гэгшэдэй «Манай басаган» гэһэн пьесые зүжэг болгон найруулжа табиба. Энэ пьесэ соо советскэ бүлэ ба манай ороной хүн зоной үхи хүүгэдтээ энэрхы сэдьхэлтэйгээр ехэ дуратайгаар хандадаг байһан тухай харуулагдана.

Зүжэгэй гол рольнуудта: һурагша Наташа—артистка Л. Меньшикова, тэрэнэй эхэ Ольга Александровна—артистка Н. Юхно-Черечейко, тэрэнэй эсэгэ Владимир Сергеевич—артист Б. Федоров, Наташые үргэһэн эжы Елизавета Николаевна Терещенко—артистка М. Чернова, Ася Петровна Познанская —БМАССР-эй габьяата артистка Р. Бенская, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Степанова —БМАССР-эй габьяата артист В. Гусев гэгшэд наадана. Мүн зүжэгтэ артистнууд С. Праздникова, А. Беделов, Т. Лисицкая гэгшэд хабаадалсана.

Режиссер И. Петрухин энэ пьесые зүжэг болгон найруулһан, уранзурааша Т. Лерман сценыень гоёон шэмэһэн байна.

Бурят драмын театрын коллектив театрын сезоной дүүрэхэһээ урдахана Латвийска классик Эдуард Вильде гэгшын «Домовой» гэжэ комеди табиба. Энэ зүжэг соо 1913 ондо Ревель (мүнөө Таллин) городто болоһон ушар харуулагдана.

Зүжэгэй гол рольнуудта ар-

тистнууд П. Николаев, П. Шапова, В. Найдакова, В. Самандуев, БМАССР-эй габьяата артист Г. Лосев гэгшэд наадана.

БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша режиссер Б. Аюшин энэ пьесые зүжэг болгон найруулаа. Уранзурааша Л. Коваленко сценыень гоёон шэмээ.

Мүнөө театрын артистнар хүдөө нютагуудта гастрольдо гаранхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Домовой» гэжэ зүжэгэй нэгэ сценэ. 2. «Манай басаган» гэжэ зүжэгэй нэгэ сценэ харуулагдана.

В. Шитиков.

Суэцкэ каналай оршонһоо английска зэбсэгтэ хүсэнүүдые гарган абаашалга дүүрэлэй

КАИР, июниин 14. (ТАСС). Мүнөөдэр бүхы египетскэ газетэнүүд һайндэрэйхеэр гаргагдаа. Суэцкэ каналай оршонһоо английска сэрэгүүдые гарган абаашаһан ябадалда томо томо гаршагууд болон олон тоото фотозурагууд зорюулагданхай.

«Аш-Шааб» газетэ түрүүшынгээ бүхы нюур дээгүүр бэшэһэн гаршагта иигэжэ бэшэнэ: «Ээзэмдэлгэдэ эсэс табигдаа. Мүнөөдэрһөө хойшо ямаршье ээзэмдэлгэ байхагүй. Һүүлшын британска солдадууд Суэцкэ каналһаа гаража ошоо». Үсэгэлдэр һүүлшын 11 английска офицернүүд болон 80 солдат Порт-Саид гэжэ портдо английска далайн штаб байһан байшангые ээлжэ байһанаа сүлөөлөөд, тэрэнэй түлхюурыень египетскэ далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшэнэртэ тушаагаа. Каирска газетэнүүд тэрэ байшан дээрэ египетскэ гүрэнэй туг хиидхэһэн зураг толилоо.

Египедэй гүрэнэй министр болон хүтэлбэрилхы революционно соведэй гэшүүн полковник Анвара Садат гэгшын статья «Аль-Гумхурия» газетэдэ толилогдоо. Тэрэ статья сооо английска сэрэгүүдые гарган абаашаһан ябадал египетскэ арадта ямар удхашанартайб гэжэ заана.

Бразилида национальна парламентска фронт байгуулагдаа

МОНТЕВИДЕО, июниин 14. (ТАСС). Бразильска конгрессэй депутат Абгуар Бастос депутадуудай палатада үгэ хэлэхэ зуураа, Бразилида национальна парламентска фронт байгуулагдаа гэжэ мэдүүлээ.

Парламентска фронт хадаа бразильска арадай интересүүдые хамгаалхын түлөө, национальна өөрын эрхын түлөө тэмсэхэ байна гэжэ элдэб политическэ партинуудай түлөөлэгшэнэрэй—53 депутадуудай гараа табиһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Дэлхэйн дэлгүүр дээрэ бразильска продукциин гараха ябадалда һаад хэжэ байһан договорнууд болон хэлсээнүүдые шэнээр хаража үзэхэ түлөө, байгаалиин баялигууд болон бразильска промышленностиие, культурые, түүхын үнэтэ зүйлнүүдые хамгаалхын түлөө, гадаадын трестнүүдэй зүрилдөөндэ эсэргүүсэн, атомна хүсые амгалан байдалай хэрэгтэ ашаглахын түлөө тэмсэхэб гэһэн уялга фронтын тала баригшад абаа.

Национальна парламентска фронтын ёһо гуримуудые һайшаан нэгэдэхэ, тэдэниие дүүргэхын түлөө тэмсэхэ гэжэ тус мэдүүлгэнь сенадай мүн бусад хуулиин газарнуудые уряална.

Франциин ажалшад фашистнуудта эсэргүү тэмсэнэ

ПАРИЖ, июниин 14. (ТАСС). Французска ажалша демократууд болон республиканецууд фашистска болон һүйдхэлтэ этэгээдүүдэй аашануудта эрид хатуу харюу үгэнэ. «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, коммунистнууд, социалистнууд, радикалнууд болон эсэргүүсэлтын тэмсэлдэ урдань хабаадагшадай организацинуудай түлөөлэгшэнэр Коньяк болон Вильнев-Сюр-Ло гэдэг һуурин газарнуудта фашистска митингнүүдые үнгэргэхэ ябадалда һаад хээ. Тэдэ партинуудай болон демократическа организацинуудай түлөөлэгшэнэр тус һуурин газарнуудай ажалшадай олон зоной хабаадалгатай митингнүүдые республиканска эрхэ сүлөө хамгаалгын туг доро эмхидхээ.

ХРОНИКО

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр Дашидондок Жалсапович Жалсабониие Бурят-Монголой АССР-эй Культурын министрээр томилбо.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр Ц. Ж. Дамдинжаповые Бурят-Монголой АССР-эй Культурын министрын уялгаһаа сүлөөлбэ.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНО[В]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1[...], культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н — 00790. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. 3303.